

**YÖNETİM YETKİSİNİN KALDIRILMASI VE
SINIRLANMASINA İLİŞKİN
TÜRK BORÇLAR KANUNU'NUN
629. MADDESİNİN UYGULAMA ALANI**

(Araştırma Makalesi)

DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1749471>

Arş. Gör. Dr. Atahan GÜNCAN*

Öz

Adi şirkette yönetim yetkisi, ortaklık kararı veya ortaklık sözleşmesiyle ortaklara ya da üçüncü kişilere bırakılabilir. Yönetim yetkisine kimin sahip olacağına dair bir belirleme yapılmamışsa, her ortak bu yetkiye sahiptir. Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanması bakımından ise Türk Borçlar Kanunu'nda yalnızca ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi bakımından bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre haklı sebeplerin varlığı hâlinde ortaklardan her biri, yönetim yetkisini kaldırabilecek ya da sınırlandırabilecektir. Ne var ki, yönetim yetkisinin kanunen elde edilmesi veya ortaklık kararıyla kazanılması hâlinde bunun kaldırılması veya sınırlanması bakımından herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Keza ortaklar dışında üçüncü kişilerin sahip olduğu yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlanmasına ilişkin de kanunda bir hüküm öngörülmemiştir. Bu çalışmada yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanmasına ilişkin kanuni düzenlemenin lâfzı ve lâfzı dışındaki uygulama alanı ayrı ayrı ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Adi Şirket, Yönetim Yetkisi, Temsil, Haklı Sebep, Gizli Şirket

* Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Kocaeli (atahanguncan@gmail.com) ORCID: 0000-0001-7480-6355 (Gönderim Tarihi: 23.07.2025-Kabul Tarihi: 29.08.2025) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

**THE APPLICATION AREA OF ARTICLE 629 OF THE
TURKISH CODE OF OBLIGATIONS REGARDING
THE WITHDRAWAL AND RESTRICTION OF
MANAGEMENT AUTHORITY**

(Research Article)

Abstract

In a simple partnership, the management authority may be delegated to the partners or third parties by a resolution or a partnership agreement. If there is no determination as to who has the management authority, each partner has this authority. In terms of the withdrawal of the management authority, there is a provision in the Turkish Code of Obligations only for the management authority granted to one of the partners by the partnership agreement. Accordingly, in the presence of good cause, each of the partners may withdraw the management authority. However, in the event that the management authority is acquired by law or by a resolution, there is no legal regulation regarding the withdrawal of this authority. In this study, the wording of the legal regulation regarding the withdrawal and restriction of the management authority and the application area other than the wording of the legal regulation are discussed separately.

Keywords

Simple Partnership, Management Authority, Representation, Good Cause, Secret Partnership

GİRİŞ

Adi şirkette, ortaklardan her biri kural olarak yönetim yetkisine sahiptir. Yönetim yetkisinin Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 625/1 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklık kararıyla yalnızca bir veya birden çok ortağa yahut üçüncü bir kişiye bırakılabilmesi mümkündür. Bu hükümden de anlaşıldığı üzere, kanun koyucu yönetim yetkisinin kim veya kimlere ait olduğunu açık bir biçimde belirlemiş; bu hususta sözleşme veya karar vasıtasıyla ortaklara tanıdığı serbestinin yanı sıra, böyle bir belirlemenin yapılması ihtimalinde tamamlayıcı bir hüküm olarak bütün ortakların kanunen yönetici sayıldığı özden yönetim ilkesini de benimsemiştir¹.

Yönetim yetkisinin sona ermesi bakımından ise yalnızca TBK m. 629'da bir düzenleme yapılmıştır. Bu hükümde sadece ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanmasına dair bir kural öngörülmüştür. Yönetim yetkisinin özden yönetimin karşılığı olarak kanunla ya da ortaklık kararıyla elde edilmesi hâlinde geri alınması veya sınırlanması bakımından herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Yönetim yetkisinin kazanıldığı bu hâllerde de TBK m. 629'da öngörülen biçimde kaldırılması veya sınırlanmasının mümkün olup olmadığı cevaplandırılması gereken bir sorudur. Yine ortaklar dışında üçüncü bir kişiye verilen yönetim yetkisinin geri alınması veya sınırlanmasında TBK m. 629'un uygulanıp uygulanmayacağı da belirlenmelidir.

Adi şirketi temsile yetkili olanlar da yönetim yetkisindeki gibi, ortaklık sözleşmesi veya ortaklık kararıyla belirlenebilir. Keza yönetim yetkisindeki ne paralel olarak, temsil yetkisi de bir veya birden çok ortağa veya ortaklar dışında üçüncü bir kişiye bırakılabilir². Ortaklık sözleşmesi veya kararıyla temsile yetkili olanlar belirlenmemişse, TBK m. 637/3'ün ilk cümlesine göre, yönetim yetkisine sahip ortağın temsil yetkisi de var sayılır. Temsil yetkisinin geri alınması veya sınırlanması bakımından TBK m. 629'daki gibi açık bir kanuni düzenleme yoktur. Ancak TBK m. 637/2 hükmünde şirketin doğrudan temsiline, temsile ilişkin hükümlere yollama yapıldığı için yetkinin geri alınması ve sınırlanmasına ilişkin TBK m. 42'nin mi doğrudan uy-

¹ **Kırca**, İsmail (**Kendigelen**, Abuzer): Şirketler Hukuku C. I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, N. 161-162. Özden yönetim ilkesi hakkında ayrıca bkz. **Şener**, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Yetkin Yayınları, Ankara 2008, s. 291; **Şenocak**, Kemal: Adi Ortaklık Sözleşmesi, Editör: Turgut Öz, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 1051.

² **Kırca** (**Kendigelen**), N. 204; **Şenocak**, s. 1083-1084.

gulanacağı yoksa TBK m. 629'a göre mi hareket edileceği değerlendirilmesi gereken diğer bir sorundur.

I. TBK M. 629 HÜKMÜNDE ÖNGÖRÜLEN HAK

A. Hakkın Niteliği

TBK m. 629/1 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi, haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılamaz ve sınırlanamaz. Maddenin ikinci fıkrasında ise diğer ortakların yönetim yetkisini kaldırma (ve sınırlama³) hakkının ortaklık sözleşmesiyle dahi ortadan kaldırılamayacağı vurgulanmıştır. Ortaklardan her birine tanınan bu hakkın⁴, sınırsız sorumluluktan kaynaklanan ağır sorumluluk rejimini dengelediği bu sebeple emredici olduğu kabul edilmektedir⁵. Söz konusu hak, ortağın elinden alınamayacağı gibi, bu haktan ortak tarafından da vazgeçilebilmesi mümkün değildir⁶.

³ Bu fıkranın lâfzında yönetim yetkisinin sınırlandırılmasından söz edilmese de hükmün, yetkinin sınırlandırılması hâlini de kapsadığını kabul etmek gerekir (bkz. hükmeye ilişkin açıklamasından bu yönde olduğu anlaşılan **Yavuz**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İkinci Cilt, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 11. Baskıyı Hazırlayanlar: Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, Beta Yayınları, İstanbul 2022, s. 1686-1687; çoğun içinde azı da vardır ilkesinden hareketle bu yönde **Akın**, Murat Yusuf: Adi Şirket, Editör: Sami Karahan, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2013, s. 69-70; aynı yönde **Ayar**, Ahmet: Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019, s. 169). TBK m. 629/2, yetkinin kaldırılması ve sınırlanmasından bahseden madde başlığı ve ilk fıkra ile birlikte okunduğunda bu sonuca varılması kanaatimizce de kaçınılmazdır [nitekim bu gerekçelere işaret eden **Jörg**, Florian S.: OR Art. 539, Herausgeber: Jürg G. Schütz, Stämpfli Handkommentar, Personengesellschaftsrecht (Art. 530-619 OR), Stämpfli Verlag, Bern 2015, OR Art. 539 Rn. 2; **Şenocak**, s. 1068; madde başlığından hareketle bu görüşte bkz. **Durgut**, Ramazan/**Kaplan**, Ahmet Emre: "Adi Şirkette Ortağın Yönetim Yetkisinin Kaldırılması ve Sınırlanması (TBK m.629)", Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 12, 2015, s. 145].

⁴ Adi şirketteki elbirliği ilişkisine uygun olmadığı gerekçesiyle ortaklardan her birine bu hakkın tanınmasına yönelik eleştirisi için bkz. **Ayar**, s. 172. Hakkın, ortak sıfatına sahip olmaktan kaynaklanan "bağlı hak" niteliği için bkz. **Gemicioğlu**, Bora: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2022, s. 109.

⁵ **Kırca (Kendigelen)**, N. 188; ortakların korunması gerekçesiyle bu yönde **Gemicioğlu**, s. 108; OR Art. 539'a ilişkin açıklamalarında da ortakların kişisel sorumlulukları sebebiyle, onların tamamının güvendikleri bir kişinin yetki sahibi olması gerektiğine işaret eden **Meier-Hayoz**, Arthur/**Forstmoser**, Peter/**Sethe**, Rolf: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 12., vollständig neu bearbeitete Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2018, § 12 Rn. 70.

⁶ **Şener**, Adi Ortaklık, s. 319; **Akın**, s. 69; **Durgut/Kaplan**, s. 140-141; **Ayar**, s. 170; **Kırca (Kendigelen)**, N. 188; **Şener**, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hu-

Diğer taraftan yönetim yetkisini geri alma hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak niteliğindedir⁷. Yönetim yetkisinin sınırlandırılması ise değiştirici yenilik doğuran bir haktır⁸. Zira bu son durumda hakkın kullanılmasının bir neticesi olarak yetki tamamen sonlandırılmamakta; yalnızca yönetim yetkisinin kapsamında veya kullanılış biçiminde bir değişiklik meydana gelmektedir.

Yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması hakkının dava yoluyla kullanılması gerekli midir? Bu hususta TBK m. 629'un gerekçesinde eBK m. 529'daki ifade biçiminden farklılığına işaret edilirken, haklı sebebin bulunması hâlinde “...*en azından ilk plânda mahkeme kararına gerek olmaksızın*...” yönetim yetkisinin kaldırılabilirliğinden bahsedilmektedir⁹. Keza

kuku Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 52; **Şenocak**, s. 1068; **Müller**, Karin: OR Art. 539, Herausgeber: Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser, Orell Füssli Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Obligationenrecht, 4. aktualisierte und überarbeitete Auflage, Orell Füssli Verlag, Zürich 2023, OR Art. 539 Rn. 2; adi ortaklık sözleşmesine aksi yönde konulan hükümlerin de geçersiz olacağına dair bkz. **Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, N. 2969; keza **Gemicioğlu**, s. 112; 818 sayılı eski/mülga Borçlar Kanunu (eBK) döneminde **Özenli**, Soysal: Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, Kazancı Hukuk Yayınları, Ankara 1988, s. 87. Aksi yöndeki sözleşme hükümlerinin diğer ortakların fiil ehliyetinden vazgeçmesi ve kişilik haklarına müdahale anlamına geleceğine dair bkz. **Oğuz**, Sefer: “Adi Ortaklıkta Yönetim Yetkisi ve Yönetim Yetkisinin Haklı Sebeple Kaldırılması”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 112, 2015, s. 34. Kanaatimizce aksi yönde hüküm konulamamasına TBK m. 629/2'nin çok açık lâfzı engel olmaktadır.

⁷ **Arkan**, Sabih: “Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXI, S. 2, 2001, s. 16; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 321; **Durgut/Kaplan**, s. 140; **Ayar**, s. 172; **Canarslan**, Gökçe: Adi Ortaklıkta Ortakların Birbirlerine Karşı İç İlişkideki Borçları, 2. bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 316; **Kırca (Kendigelen)**, N. 191; **Şenocak**, s. 1072; inşai hak niteliği için **Akın**, s. 72.

⁸ **Canarslan**, s. 316; temsil yetkisinin sınırlandırılması bağlamında bu nitelendirme için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4 üncü Basıdan 7 inci Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, § 48 N. 43; **İnceoğlu**, Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 272 dpn. 653. Karş. yönetim yetkisinin sınırlandırılması hakkını da bozucu yenilik doğuran bir hak olarak nitelendiren **Şener**, Adi Ortaklık, s. 321; **Kırca (Kendigelen)**, N. 191; **Gemicioğlu**, s. 109; **Şener**, Ortaklıklar, s. 53; **Şenocak**, s. 1072; **İyigün**, Serdar: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024, s. 199.

⁹ TBMM Dönem: 23 Yasama Yılı: 3, S. Sayısı: 321, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), s. 253. Gerekçedeki açıklamadaki “*ilk plânda*” ibaresinin anlamının belirsiz ve gereksiz olduğuna ilişkin haklı tespiti için bkz. **Kırca (Kendigelen)**, N. 191.

uygulamada, hakkın kullanımında mahkeme kararına gerek olmadığını ve tek taraflı irade beyanıyla kullanılabileceğini tespit eden karara da rastlanmaktadır¹⁰. Öğretide ise bir görüş yönetim yetkisi bulunmayan bir ortağın, mahkeme kararına gerek olmaksızın anılan yetkiyi kullanabilmesinin uygulamada kötüye kullanımlara yol açabileceği ve haklı sebebin varlığı hususunda uyuşmazlık doğurabileceğini ifade etmektedir¹¹. Diğer bir görüş ise, mahkemeye başvuru şartının aranmamasını, ortakların şirket borçlarından sınırsız ve müteselsil sorumluluğu karşısında yerinde bulmaktadır¹². Kanaatimizce de anılan hak tek taraflı varması gereken bir irade beyanı ile kullanılabilecektir; dava yoluna başvurulması şartı aranmaz. Zira hükümde, örneğin ön alım hakkının kullanılmasında dava açma şartını arayan TBK m. 242'deki gibi bir ifade tarzı tercih edilmemiştir. Kaldı ki, hakkın kullanımına karşı, haklı bir sebebin bulunmadığına dayanarak bir tespit davası da açılabilir¹³. Böyle bir imkânın bulunması da vardığımız sonucu desteklemektedir.

B. Hakkın Kullanımında Aranan Haklı Sebep

1. Haklı Sebebin Hukuki Niteliği ve Anlamı

Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması için haklı bir sebebin bulunması gerekir (TBK m. 629/1 ve 2)¹⁴. Buradaki haklı sebep, yenilik doğuran bir hakkın kullanılmasında aranan “*yenilik doğurucu sebep*” niteliğindedir¹⁵.

TBK m. 629/3 hükmüne göre haklı sebepler, özellikle yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi durumlarında vardır. Anılan hükümde gösterilen hâller sınırlı

¹⁰ Bkz. İzmir 2. ATM, T. 02.01.2025, E. 2024/1150, K. 2025/3 (<https://emsal.uyap.gov.tr/>) (Erişim Tarihi: 21.04.2025).

¹¹ Bkz. **Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 17. bası, Beta Yayınları, İstanbul 2024, s. 34.

¹² **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, § 3, N. 69; ayrıca bkz. mahkeme kararı aranmamasını olumlu karşılayan **Gemicioğlu**, s. 111-112.

¹³ Nitekim bkz. **Kırca (Kendigelen)**, N. 194; **Şenocak**, s. 1073; ayrıca bkz. aşağıda II-A-3 başlığı altındaki açıklama.

¹⁴ Haklı sebep bulunmaksızın ortaklardan birinin diğer ortağın yönetim yetkisini kaldırması veya sınırlandıramamasının ortaklar arasındaki eşitlik ilkesinden kaynaklandığı hususunda **Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2021, s. 741.

¹⁵ Kavram hakkında bkz. **Buz**, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 210.

sayıda değildir¹⁶. Dürüstlük kuralına göre, yöneticinin yönetim yetkisine sahip olmasına, diğer ortaklarca tahammül edilemiyorsa başka bir deyişle, bu durum onlar için çekilmez hâle gelmişse haklı sebep var demektir¹⁷. Fakat tek seferlik gerçekleşen, tekrarlanma riski olmayan ve ortaklar arasındaki güven ilişkisini kalıcı suretle bozmayan olaylar haklı sebep teşkil etmez¹⁸.

Haklı sebebin en geç hakkın kullanıldığı anda mevcut bulunması yeterlidir¹⁹. Geri alma/sınırlandırma hakkının kullanılmasından sonra sebebin ortadan kalkmasının herhangi bir etkisi olmaz²⁰. Keza ortaklar bakımından bir zararın ortaya çıkması şartı aranmaz; şirketin gelecekteki yönetiminin etkilenmesi ya da etkilenme tehlikesinin bulunması da haklı sebebin varlığı açısından yeterlidir²¹.

Haklı sebebin tespitinde, yöneticinin kusurunun bulunması ise şart değildir²². Kusur haklı sebep bakımından bir unsur teşkil etmemekle birlikte, haklı sebebin var olup olmadığının tespitine dönük bir uyumsuzluk bağlamında hâkimin takdir yetkisini etkileyebilecek bir faktördür²³.

Belirtilmelidir ki, Yargıtay, TBK m. 629'a göre yönetim yetkisinin kaldırılabilmesi için yetkinin kaldırılmasını gerektiren fiillerin gerçekte var olup olmadığı; var olduğu tespit edildiğinde haklı neden sayılıp sayılamayacağı hususunda denetime elverişli bilirkişi raporu alınmasını aramaktadır²⁴.

¹⁶ Şenocak, s. 1069. OR Art. 539/3'te de "özellikle (*namentlich*)" ifadesine yer verildiğinden, hükümde belirtilen hâllerin örnek kabilinden olduğu kabul edilmektedir (bkz. Jörg, OR Art. 539 Rn. 7 ve orada belirtilen yazarlar; Meier-Hayoz/Forstmoser/Sethe, § 12 Rn. 70).

¹⁷ Arkan, s. 19; Sethe, Rolf: OR Art. 539, Herausgeber: Heinrich Honsell, Kurzkommentar Obligationenrecht, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014, OR Art. 539 Rn. 3; Akın, s. 70; Durgut/Kaplan, s. 142; Ayar, s. 170; Kırca (Kendigelen), N. 190; Şenocak, s. 1070.

¹⁸ Sethe, OR Art. 539 Rn. 4.

¹⁹ Sethe, OR Art. 539 Rn. 4.

²⁰ Yenilik doğrucu sebebin var olması gereken an bakımından bkz. Buz, s. 213.

²¹ Sethe, OR Art. 539 Rn. 4; Müller, OR Art. 539 Rn. 5.

²² Arkan, s. 19; Sethe, OR Art. 539 Rn. 3; Akın, s. 70; Durgut/Kaplan, s. 143; Canarslan, s. 319; Kırca (Kendigelen), N. 190; Şenocak, s. 1070 ve (TBK m. 629/3'teki görevin aşırı ölçüde ihmali bakımından kusurun aranıp aranmayacağı hususunda) s. 1071.

²³ Kusurun haklı sebebin tespitindeki etkisi hakkında (genel olarak) bkz. Çamoğlu, Ersin: Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 100.

²⁴ Yarg. 3. HD., T. 24.03.2022, E. 2021/6564, K. 2022/2760 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 21.04.2025).

Haklı sebebe örnek olarak; ortaklığı yönetmeye yetkili olan ortağın yaptığı itirazın dikkate alınmaması (TBK m. 625/2), buradaki itiraz hakkının kötüye kullanılması, yönetim yetkisinin aşılması, rekabet yasağının ihlâli²⁵, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık gibi suçların işlenmesi, yaşlılık, hastalık gibi sebeplerden dolayı şirketin işlerini göremez duruma gelmesi²⁶ ya da iflâsı²⁷ gibi sebepler gösterilmektedir. Bu hususta kollektif şirketin sona ermesinde haklı sebepler başlığı altında Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 245/1’de belirtilen²⁸; şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmek, kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemek²⁹, kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanmak, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmek hâlleri de örnek olarak zikredilebilir³⁰. Adi şirketin

²⁵ “...Olayda davacı tarafından yaptırılan tesbitte, ortaklığın icra edildiği dükkânda davalının kendi adına sakı getirerek sattığı, ikrarı ve bilirkişi beyanıyla sabittir. [e]BK. nun 529. maddesine göre, haklı sebeplerin bulunması hâlinde yönetici ortağın bu yetkisi kaldırılabilir ve sınırlanabilir. Davalının ortaklığın konusu olan sakı ticaretini kendi adına aynı dükkânda icra etmesi, yönetici ortağın ortaklık işlerini idarede göstermesi gereken gayret ve ihtimamla bağdaşır nitelikte değildir...” yönündeki Yarg. 13. HD., T. 20.01.1987, E. 6120 K. 133 kararı (özet için bkz. Şener, Adi Ortaklık, s. 320-321; Ayar, s. 170 dnp. 665).

²⁶ Örnekler için toplu olarak bkz. Akın, s. 71; Jörg, OR Art. 539 Rn. 11, 13; Müller, OR Art. 539 Rn. 4.

²⁷ Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, 2. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s. 144.

²⁸ TTK m. 245/1’de kullanılan “özellikle” ve “gibi hâller” ifadelerinden anlaşıldığı üzere buradaki hususlar örnek niteliğinde olup, sınırlı sayıda değildir [Bkz. Kendigelen (Kırca), N. 681].

²⁹ Bu arada bkz. (kollektif şirket özelinde) şirkete ait taleplerin kullanılmasında hareket-siz/pasif kalan yönetici ortakların azlinin, talep sonucunu her zaman gerçekleştiremeye-bileceği hususunda Yongalık, Aynur: Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2010, s. 110.

³⁰ Bu hükümdeki örneklerin, TBK m. 629’daki haklı sebep bakımından dikkate alınabile-ceği hususunda bkz. Oğuz, s. 34; Kırca (Kendigelen), N. 190; Gemicioğlu, s. 117-118; 6762 sayılı eski/mülga Türk Ticaret Kanunu (eTK) döneminde Baştuğ, İrfan: Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İstiklâl Matbaası, İzmir 1974, s. 37. Bu hükümdeki sebeple-re örnek nitelikte bir karar için bkz. “[eTK] 187 ve 199 uncu maddelerinde gösterilen muhik sebeplerin varlığının kabul edilebilmesi için olayları açıklayan delillerin ince-lenmesi lüzumludur. Ortağın kötüniyetli davranışları yüzünden bir kısım kredilerin ke-silmesi, alacaklıların icra takibinde bulunmaları, âme borçlarından dolayı bazı makinelerin satışa çıkarılması, elektrik ücretinin ödenmemesi sebebiyle şirket elektriği-nin kesilmesi, şirket hesaplarının kanuna aykırı bir şekilde düzensiz tutulması, davalının kendi ihtiyacına sarfedilmek üzere şirket namına düzenlediği bonoları tedavüle çıkarıp bunların karşılığı ödenmediğinden şirketin protesto edilmesine sebebiyet verilmesi hâl-leri [eTK]’da gösterilen bu sebepler için misâl teşkil eder.” Yarg. HGK, T. 17.05.1967,

işletmesinin yürütülmesi için gerekli sözleşmeleri imzalamamak, bu husustaki ödemeleri yapmamak, adi şirketin faaliyetini engellemek ve üzerine düşen edimleri yerine getirmemek gibi davranışlar Yargıtay tarafından TBK m. 629 kapsamında değerlendirilmesi gereken hususlar arasında kabul edilmektedir³¹. Yine yargı kararlarından örnek olarak; adi şirketin defterlerinin kapanış onaylarının yapılmaması, defterlerin düzensiz ve denetime elverişli olmayacak biçimde tutulması, şirket işlerini yürütecek olan temsil ve ilzama yetkili yönetime ulaşamaması ve şirketin borçlanmasında gerekli özenin gösterilmemesi gibi hususlar da TBK m. 629 bağlamında haklı sebep kabul edilmiştir³².

E. 966-554, K. 259 (**Birkaş**, Hasan: Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, 8. Tıpkı Baskı, İstanbul Üniversite Kitabevi, İstanbul 1987, s. 51). Verilen örneklerin haricinde, genel itibarıyla TTK m. 245 hükmünün şirketin “sona ermesine” yol açan haklı sebebe ilişkin olduğu da elbette dikkate alınmalıdır. Bu yüzden, söz konusu hükme göre “şirketin faal olmaması, sermayesinin tamamını kaybetmesi, şirketin amacına ulaşma imkânının kalmaması” gibi -Yargıtay kararlarına konu olan- sebeplerin, anılan sebebin ortaya çıkmasının yöneticiden kaynaklandığı hâller hariç (ayrıca bkz. TTK m. 245/2), TBK m. 629 kapsamında yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması bakımından haklı sebep kabul edilemeyeceği izahtan varestedir. Bu sebeplerin konu olduğu kararlar için örnek olarak bkz. “...[K]ollektif şirket ortakları arasında devam eden davaların bulunduğu, güven ilişkisinin zedelendiği, sermayesinin sıfırlanarak eksiye geçtiği, amacını gerçekleştirmesinin imkansız hale geldiği, şirket ortaklarının bir araya gelerek şirketin faaliyetlerine devam etme olanağı olmadığı gerekçesiyle şirketin haklı nedenle feshine...” karar veren ilk derece mahkemesi kararını onayan Yarg. 11. HD., T. 08.05.2019, E. 2018/1956, K. 2019/3559; “...[Ş]irketin fesihten kurtulmasının mümkün olmadığı, zira davalı şirketin faal olmadığı, sermayesinin tamamını kaybetmiş olduğu, öz sermayesinin -987.005,53 TL’ye ulaştığı ... gerekçesiyle davanın kabulü ile davalı şirketin fesih ve tasfiyesine...” karar veren ilk derece mahkemesi kararını onayan Yarg. 11. HD., T. 22.05.2019, E. 2018/2557, K. 2019/4055 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 23.05.2025); “Komandit şirketin herhangi bir taşınmazını değil, üzerinde ana işletme konusunu oluşturan fabrikanın da bulunduğu taşınmazını kiraya vermiş ve üretim faaliyetinin kalmamış olması, şirketin amacına ulaşma imkânının kalmadığı anlamına gelir ve bu durum şirketin feshi için haklı neden oluşturur.” yönündeki Yarg. 11. HD., T. 18.03.2008, E. 2008/1007, K. 2008/3440 (özet için **Moroğlu**, Erdoğan/**Kendigelen**, Abuzer: İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü ile Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 213). Buna karşılık ortaya çıkan sebebin ilgilinin kendisinden kaynaklanması hâline işaret eden karar örnekleri için bkz. Yarg. 11. HD., T. 21.01.2015, E. 2015/14044, K. 2015/745; Yarg. 11. HD., T. 09.11.2009, E. 2009/7104, K. 2009/11578 (**Eriş**, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 1644-1645).

³¹ Bkz. Yarg. 3. HD., T. 09.03.2015, E. 2014/16529, K. 2015/3667 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 27.10.2024).

³² Bkz. Ankara BAM 24. HD., T. 19.10.2022, E. 2021/467, K. 2022/1150 (<https://emsal.uyap.gov.tr/> Erişim Tarihi: 21.04.2025). Görevin aşırı ölçüde ihmalî hâline örnek bir olay için bkz. Bakırköy 2. ATM, T. 14.04.2021, E. 2019/882, K. 2021/415 (<https://emsal.uyap.gov.tr/> Erişim Tarihi: 21.04.2025).

Haklı sebebin, adi şirketin değişen koşullarından da kaynaklanabileceği ifade edilmekte; bu bağlamda, kazanç durumu kötüleşen bir şirkette birden çok yöneticinin varlığının mali açıdan mümkün görülememesi örnek olarak gösterilmektedir³³.

2. Ortaklık Sözleşmesinde Öngörülen Haklı Sebep(ler)

Haklı sebep oluşturan hâller ortaklık sözleşmesinde gösterilebilir fakat bunlar sınırlı sayıda değildir; diğer bir ifadeyle haklı sebepler bakımından kesin bir liste oluşturmaz³⁴. Sözleşmede öngörülen bu sebeplerin yorumunda TBK m. 19/1 hükmü uygulanacak; sözleşmenin tarafları olarak ortakların gerçek ve ortak iradeleri esas alınacaktır³⁵.

Yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılması hakkı ortaklık sözleşmesiyle genişletilebilir böylece haklı sebep teşkil etmeyen durumlarda da bu hakkın kullanılabilmesi ortaklık sözleşmesinde -katalog sebepler olarak öngörülebilir³⁶. Eş deyişle ortaklık sözleşmesinde öngörülen bu hâllerin haklı sebep seviyesine ulaşması aranmaz³⁷. Yöneticinin yerleşim yeri değişikliği, belirli bir yaşı geçmesi, ortaklık sözleşmesiyle yöneticilik için aranan bazı mesleki yeterliliklerin kaybı hâlleri bu duruma örnek olarak gösterilmektedir³⁸.

³³ Sethe, OR Art. 539 Rn. 3.

³⁴ Handschin, Lukas/Vonzun, Reto: Die einfache Gesellschaft, Art 530-551 OR, Herausgeber: Lukas Handschin, Zürcher Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht, Teilband V/4a, 4., völlig neu bearbeitete Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2009, OR Art. 539 Rn. 65; Sethe, OR Art. 539 Rn. 3; Kırca (Kendigelen), N. 188.

³⁵ Adi şirket sözleşmesinin yorumlanmasında TBK m. 19'un uygulama alanı bulacağı hususunda (genel olarak) bkz. Moroğlu, Erdoğan: "Adi Şirkete Dair", Makaleler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 763.

³⁶ Fellmann, Walter/Müller, Karin: Die einfache Gesellschaft, Art. 530-544 OR, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, Herausgeber: Heinz Hausheer/Hans Peter Walter, Berner Kommentar Band/Nr. VI/2/8, Stämpfli Verlag, Bern 2006, OR Art. 539 Rn. 35; Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 69; Şener, Adi Ortaklık, s. 320; Akın, s. 69; Durgut/Kaplan, s. 141; Handschin, Lukas: OR Art. 539, Herausgeber: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter, Basler Kommentar Obligationenrecht II, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2016, OR Art. 539 Rn. 1b; Ayar, s. 170; Kırca (Kendigelen), N. 188; Gemicioğlu, s. 119; ayrıca diğer ortaklarca hakkın kullanımına gerek olmadan kendiliğinden yönetim yetkisinin kalkabileceğinin de sözleşmeyle öngörülebileceğini ekleyen Şenocak, s. 1071-1072; Müller, OR Art. 539 Rn. 6.

³⁷ Sethe, OR Art. 539 Rn. 2.

³⁸ Örnekler için bkz. Fellmann/Müller, OR Art. 539 Rn. 59; Şener, Adi Ortaklık, s. 320; Akın, s. 69; Sethe, OR Art. 539 Rn. 2; Durgut/Kaplan, s. 141; Handschin, OR Art. 539 Rn. 1b; Ayar, s. 170; bu sebeplerin gerçekleşmesi hâlinde yetkinin kendiliğinden

3. Haklı Sebebin Dayandırıldığı Vakıanın Belirtilmek Zorunda Olup Olmadığı Sorunu

Adi şirket ortağının hakkını kullanırken dayandığı sebebi, daha açık bir deyişle hakkı doğuran vakıayı³⁹ belirtmek zorunda olup olmaması bakımından farklı görüşler öne sürülmektedir: Bir görüşe göre, ortağın yönetim yetkisini geri alma ve sınırlandırma hakkını kullanırken sebebini göstermesi gerekir; zira yönetici, buradaki hakkın kullanılmasının kabul edilebilirliğini ancak bu hâlde kontrol edebilir⁴⁰. Bu görüşün içerisinde daha ileri giden bir alt görüşe göre ise, yönetim yetkisini geri alma beyanı sebep gösterilmeden kullanılır ise, geçersiz olur. Hakkın kullanımında sebep gösterilmesi gerektiğini savunan görüşlerden diğeri⁴¹ ve kanaatimizce de daha makul olanı ise; sebebın ortaya konulmamasının geçersizliğe yol açmayacağını, hakkın kullanıldığı andan itibaren -kanuni ya da sözleşmesel şartlarını da taşıması kaydıyla- derhal etkisini göstereceğini; bu ihtimalde yetkisi kaldırılan/sınırlan-dırılan yöneticinin sebep gösterilmesini isteyebileceğini ve öne sürülen sebep haklı değilse, yöneticinin -riski kendisine ait olmak üzere- görevine devam edebileceğini; bu riski almak istemezse görevden almanın hukuka aykırı olduğunun tespitini talep edebileceğini ifade etmektedir. Yönetici şayet riski kendi üzerine alarak görevine devam eder ve sonradan sebebın haklı olduğu ortaya çıkarsa, yetkisini aşmış olacağından vekaletsiz iş görme hükümlerine göre hareket etmiş demektir ve TBK m. 630/2 (OR Art. 540/2) yollamasıyla TBK m. 527/2 (OR Art. 420/3) uyarınca sorumluluğu ortaya çıkar fakat ortağın geri alma/sınırlama sebebını belirtmemesi yöneticinin sorumluluğunun azalmasına yol açabilir⁴². Bu sonuca sadakat yükümlülüğünden hareketle de varılmakta; yönetim yetkisinin kaldırılması/sınırlan-dırılması gibi ağır bir sonucun ortaya çıkmasına yol açan sebebın talep üzerine gösterilmesi anılan yükümlülüğünün de bir gereği kabul edilmektedir⁴³.

sona ereceğinin öngörülebilmesinin de mümkün olduğu yönünde Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 70.

³⁹ Buradaki mesele; sebebın hukuki nitelendirilmesinin belirtilmesi değil, hakkın hangi vakıaya dayanılarak kullanıldığının bildirilmesiyle ilgilidir (bu meseleye dair yenilik doğuran haklar genelinde bkz. **Buz**, s. 215).

⁴⁰ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 67 ve orada belirtilen yazarlar; **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 33 ve orada belirtilen yazarlar; hakkın neden belirtilerek kullanılabileceği yönünde **Şener**, Adi Ortaklık, s. 321 ve **Şener**, Ortaklıklar, s. 53; sebebın açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade eden **Ayar**, s. 172; hakkın kullanıldığına yönelik bildirimde gerekçenin de yer alması gerektiği yönünde **Gemicioğlu**, s. 110.

⁴¹ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 69.

⁴² **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 69.

⁴³ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 69. Yenilik doğuran haklar genelinde de hak sahibinin, muhatabının talebi üzerine hakkını dayandırdığı vakıayı açıklama yükümlülüğü;

Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasına yönelik sebep zaten bilinmekteyse veya gerekli özenin gösterilmesi hâlinde [TBK m. 628 (OR Art. 538)] bilenebilecek ise sebebin gösterilmesine artık gerek olmadığı kabul edilmektedir⁴⁴.

C. Hakkın Kullanımında Orantılılık İlkesi

TBK m. 629/1’de haklı sebeplerin varlığı hâlinde ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisinin hem kaldırılması hem de sınırlandırılmasından bahsedilmektedir. Yetkinin kaldırılması, yetkiye tamamen son vermekten; sınırlandırma hâlinde yetki öncekine nazaran farklı kapsamda devam etmektedir. Yetkinin sınırlandırılması; teknik konularda yeterli görülen yöneticinin ticari konularda yetki kapsamını daraltma, bireysel yönetim yetkisini kaldırıp birlikte yönetim şartını getirme yahut yönetim yetkisini şirketin tüm işlerinin yerine yalnızca belirli şubelerinin işleriyle sınırlandırma biçiminde gerçekleşebilir⁴⁵.

Burada cevaplandırılması gereken soru, yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması hakkı kullanılırken, bunlardan birinin hakkı kullanan tarafından tercih edilebilmesinin mümkün olup olmadığıdır. Öğretide, yönetim yetkisini sınırlandırmak yeterliyse, bu yetkinin kaldırılabilmesinin mümkün olmadığı kabul edilmekte; başka bir deyişle bu hususta orantılılık ilkesinin (*Verhältnismäßigkeitsgrundsatz*) gözetilmesi gerektiği vurgulanmaktadır⁴⁶. Yetkiyi kaldırmak/sınlandırmak yerine yöneticiye dönük basit bir uyarının, çıkarların korunmasında yeterli geleceği hâllerde de anılan ilke geçerlidir⁴⁷. Yönetim yetkisinin kaldırılması/sınlandırılması bu bakımdan son çare (*ultima ratio*) niteliğindedir⁴⁸. Kanaatimizce de bu kabul yerindedir. Bir defa hükmün lâfzı ve başlığı varılan sonucu desteklemektedir. Gerçekten TBK m. 629/1’de “... *haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılmaz ve sınırlandırılmaz.*” denilmiş, “veya” yerine “ve” bağlacı kullanılarak, hakkı kullananın tercihinin bırakılmamıştır. Keza hükmün başlığında da “Yö-

hak sahibi ile muhatapı arasındaki doğruluk ve dürüstlük kuralından doğan özel bir hukuki ilişki ile açıklanmaktadır (Bkz. **Buz**, s. 223).

⁴⁴ **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 34.

⁴⁵ Örnekler için bkz. **Arkan**, s. 18; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 321; **Ayar**, s. 171; **Kırca (Kendigelen)**, N. 189; Şenocak, s. 1073.

⁴⁶ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 39; **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 22; **Jörg**, OR Art. 539 Rn. 3; **Sethe**, OR Art. 539 Rn. 4; **Canarslan**, s. 320-321; **Kırca (Kendigelen)**, N. 189.

⁴⁷ Bkz. **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 39.

⁴⁸ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 39; **Jörg**, OR Art. 539 Rn. 3.

netim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması” ibaresi kullanılmış, hakkın alternatif bir biçimde kullanılabileceğine yönelik bir ifade tarzı benimsenmemiştir⁴⁹. Diğer yandan hükmün amacı da aynı sonuca varılmasını haklı kılar. Adi şirkette ortakların sınırsız sorumluluğu, her bir ortağa tanınan bu yetki ile dengelenmekte; TBK m. 629 ile anılan dengenin sağlanabilmesi amaçlanmaktadır. Yöneticinin yetkisinin sınırlandırılmasıyla da bu dengenin kurulabilmesi mümkün iken, daha ağır bir sonuç olan yetkinin tümüyle geri alınması, söz konusu amaca uygun düşmeyecek; dengenin bu kez yönetici aleyhine bozulmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla ortaklar, haklarını, hükmün lâfzı ve amacına uygun olarak orantılı bir biçimde kullanmalı; başka bir deyişle, yönetim yetkisini sınırlandırmak yeterli gelecekse, yetki tümüyle kaldırılamamalıdır. Öte yandan yönetim yetkisinin tümüyle kaldırılmasının gerekli olup olmadığına yönelik şüpheyi düşülmesi hâlinde de yetkiyi kaldırmak yerine daha hafif bir önlemin tercih edilmesi gerekir⁵⁰.

II. TBK M. 629’UN YÖNETİM YETKİSİNDEKİ UYGULAMA ALANI

A. TBK m. 629’un Lâfzı Kapsamındaki Uygulaması

1. Yönetim Yetkisinin Özelliği Bakımından Hakkın Kullanımı

Adi şirkette birden çok yöneticinin varlığında kural olarak bireysel yönetim ilkesi geçerlidir ve yöneticilerden her biri diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir (TBK m. 625/2). Yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılması hakkı bakımından yetkinin bireysel veya birlikte kullanılıyor olması herhangisi bir farklılık yaratmaz⁵¹.

Adi şirkette yönetim yetkisi TBK m. 625/3 uyarınca kural olarak olağan dışı işlerin yürütülmesini kapsamaz. Ancak TBK m. 625/3 yedek hüküm niteliğinde olduğu için, yönetim yetkisinin kapsamına olağan dışı işlerin tamamı veya bir kısmı dahil edilebilir⁵². Keza bunun tersine olarak, yönetim yetkisinin kapsamının daraltılabileceği ya da yetkinin konularına göre bölünebileceği de kabul edilmektedir⁵³. Yönetim yetkisinin kapsamının olağan

⁴⁹ eBK m. 529’da da “*Idare salâhiyetinin nezi ve tahdidi*” başlığı kullanılmaktaydı. eBK ve TBK’da kullanılan başlıklar hakkında TBK m. 629’un gerekçesindeki açıklama için bkz. TBK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 253.

⁵⁰ Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 23.

⁵¹ Arkan, s. 17; Kırca (Kendigelen), N. 187; Şenocak, s. 1067.

⁵² Kırca (Kendigelen), N. 169.

⁵³ Kırca (Kendigelen), N. 169.

işlere nazaran dar veya geniş belirlenmiş olması da yetkinin geri alınması veya sınırlanması hakkı bakımından herhangi bir öneme sahip değildir⁵⁴.

2. Ortağın Niteliği ve Ortak Sayısı Bakımından Hakkın Kullanımı

Adi ortaklıkta her ortağın yönetici olması zorunlu değildir. Yönetim yetkisini geri alma/sınırlandırma hakkını kullanabilmesi bakımından ortağın yönetim yetkisine sahip olması şartı aranmaz⁵⁵. Yönetim yetkisi kapsamındaki bir işleme tamamlanmasından önce itiraz etmek suretiyle işlemin yapılmasını engelleme hakkı (itiraz hakkı) şirketi yönetmeye yetkili ortağa tanınmış (TBK m. 625/2) iken⁵⁶, yönetim yetkisinin geri alınması veya sınırlanması hakkı bakımından böyle bir sınırlama kanunda yapılmamıştır.

TBK m. 620/1 uyarınca adi şirket en az iki kişi ile kurulabilmektedir⁵⁷. İki ortaklıktan oluşan adi şirkette de ortakların yönetim yetkisini geri alma veya sınırlama hakkını kullanabilecekleri haklı olarak kabul edilmektedir⁵⁸.

Yönetim yetkisi haklı bir sebeple kaldırılmış veya sınırlandırılmış ortağın, yönetim yetkisine sahip başka bir ortağın payını devralması, bu ortağa yeniden yönetim yetkisini kazandırmaz⁵⁹.

3. Hakkın Kullanımının Yönetim Yetkisi Bakımından Sonuçları

Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanmasına yönelik hakkın kullanımı, haklı bir sebebin varlığına bağlanan bir sonuçtur. Sebep haklı nitelikte değilse, hakkın kullanımına yönelik beyan, yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması sonucunu doğurmaz⁶⁰. Bu durumda yönetici, hakkı

⁵⁴ Arkan, s. 17; Kırca (Kendigelen), N. 187 dpn. 198.

⁵⁵ Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 29; Handschin, OR Art. 539 Rn. 4; Şener, Adi Ortaklık, s. 321; Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, Bursa 2013, s. 31-32; Jörg, OR Art. 539 Rn. 14; Akın, s. 71; Canarslan, s. 313; Şener, Ortaklıklar, s. 53.

⁵⁶ İtiraz hakkının sahibi hakkında bkz. Bingöl, Muhammet Emin: “Adi Ortaklıkta İtiraz Hakkı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXXVIII, S. 4, 2022, s. 697-700.

⁵⁷ Adi şirket, temelinde bir sözleşmeye dayandığından mantıksal açıdan da en az iki kişinin varlığının gerektiği hususunda bkz. Barlas, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 4. bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, N. 41.

⁵⁸ Şener, Adi Ortaklık, s. 319; Durgut/Kaplan, s. 140; Ayar, s. 169; Kırca (Kendigelen), N. 187; Şenocak, s. 1067; bkz. ve karşı. Özenli, s. 89. İki kişilik adi şirkette TBK m. 629 (eBK m. 529)’daki yetkiden faydalanma zorunluluğunun daha da önem arz ettiği hususunda bkz. Bilgişin, Şevket Memedali: Ticaret Hukuku Prensipleri, İkinci Kitap, Şirketler Hukuku, Duygu Matbaası, İstanbul 1950, s. 107.

⁵⁹ Gemicioğlu, s. 116.

⁶⁰ Sebebinin bulunmadığı veya yeterli oranda mevcut olmadığı bir hâlde yenilik doğuran hakkın kullanılmasının akıbeti hakkında özellikle bkz. Buz, s. 238-242.

kullanının dayandığı sebebin haklı olup olmadığını değerlendirmeli ve sebebin haklı olduğu kanaatindeyse, yönetim yetkisini kullanmamalı ya da sınırlandırmaya uygun biçimde kullanılmalıdır⁶¹. Sebep haklı olmasına rağmen, yöneticinin yetkisini aynen kullanmaya devam etmesi ihtimalinde vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır⁶². Zira adi şirkette yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişki başlığı altında yer alan TBK m. 630/2'ye göre “Ortaklığı yönetme yetkisi bulunmayan bir ortağın, ortaklığın işlerini görmesi veya bu yetkiye sahip ortağın yetkisini aşması hâllerinde, vekâletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır”.

Haklı bir sebep bulunmadan yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması hâlinde yönetici, bu durumun tespitini Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 106 uyarınca dava edebilir⁶³. Bu davada mahkeme ya yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasının haklı bir sebebe dayanmadığını bu yüzden anılan hakkın kullanımının geçersiz olduğunu ya da haklı bir sebebin var olduğunu ve hakkın geçerli bir biçimde kullanıldığını tespitle yetinir⁶⁴. Yoksa hakkı tamamen kaldırmak yerine sınırlandırmaya veya sınırlandırmanın fazla olduğu gerekçesiyle daha hafif ölçüde bir sınırlandırma tedbirine karar veremez⁶⁵. Zira bu hakkın kullanımı, TBK m. 629 ile adi şirket ortağına tanınmıştır ve ortak bu hakkını mahkeme yoluyla değil yenilik doğuran bir beyan ile kullanmaktadır. Mahkemenin, tespit davasında hakkın kullanımına yönelik farklı yönde vereceği bir karar, ortağa tanınan bu yetkiye müdahale teşkil eder, bu yönüyle kanunu ihlâl eder⁶⁶. Öte yandan yönetim yetkisinin sınırlandırılması ve kaldırılması haklarının yöneldikleri

⁶¹ Arkan, s. 17; Kırca (Kendigelen), N. 193.

⁶² Handschin, OR Art. 539 Rn. 4; Akın, s. 72.

⁶³ Akın, s. 72. TBK m. 629'daki haklı sebep incelemesinin yapıldığı, adi ortaklıkta temsilcinin azlinin geçersizliğinin tespitine yönelik bir dava örneği için bkz. Ankara 8. ATM., T. 25.02.2022, E. 2021/566, K. 2022/113 ile Ankara BAM, 24. HD., T. 22.06.2022, E. 2022/545, K. 2022/802 kararı; adi şirkette yöneticinin değiştirilmesi talebini de içeren ihtiyati tedbir talebini reddeden bir karar örneği için ayrıca bkz. Antalya BAM, 7. HD., T. 31.10.2024, E. 2024/1059 K. 2024/1130; TBK m. 629 ile birlikte kayyum atanmasını talebini de içeren bir olay için İstanbul BAM, 3. HD., T. 19.11.2024, E. 2024/3261, K. 2024/3089 (bu dipnottaki kararların tümü için <https://emsal.uyap.gov.tr/> Erişim Tarihi: 21.04.2025).

⁶⁴ Hâkim, tespit davasında da elbette “haklı sebep” ifadesine, şirketin işleri ve ortağın durumunu dikkate alarak bir anlam yükleyecek; bu sebebin var olup olmadığını takdir edecektir (eBK döneminde Karayalçın, s. 144).

⁶⁵ Arkan, s. 18-19; Akın, s. 72; Kırca (Kendigelen), N. 194; taleple bağlılık ilkesinden (HMK m. 26) hareketle Gemicioğlu, s. 116; mahkeme kararının sadece tespit edici etkisinin bulunduğu hususunda Sethe, OR Art. 539 Rn. 5; keza Şenocak, s. 1073-1074.

⁶⁶ Kırca (Kendigelen), N. 194.

sonuç itibariyle hukuken farklı nitelikte oldukları; bunlardan ilkinin değıştirci, ikincisinin ise bozucu yenilik doğuran bir hak özelliğı taşıdığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Aksini kabulün mahkeme kararıyla, ortaklara hatta yetkisi sınırlandırılmış böylece ikinci sınıf pozisyonuna düşürülmüş sayılabileceğı için ilgili yöneticiye, istemedikleri bir düzeni dayatmak anlamına gelebileceğı de bu hususta öğretilde haklı bir biçimde öne sürülen gerekçelerdendir⁶⁷.

Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması hakkı kullanılmasına rağmen, yetkisini kullanmaya devam eden yöneticiye karşı hakkı kullanan ortağın men davası açabileceğı ve buna yönelik ihtiyati tedbir talebinde bulunabileceğı kabul edilmektedir⁶⁸. Gerçekten, hak, dava yoluyla kullanılmadığı için hakkın kullanımına yönelik beyanın muhatabı yönetici de bunu dikkate almayabilir. Hakkın kullanımının etkisiz hâle gelmemesi adına men davası açabilme ya da anılan hususta ihtiyati tedbir talep edebilme imkânının kabul edilmesi kanaatimizce de bu bakımdan yerindedir.

Gerek haklı bir sebebin bulunmadığına yönelik yönetici tarafından açılacak tespit davasında gerekse yönetim yetkisinin kaldırılması hakkı kullanılmasına rağmen yetkisine devam eden yöneticiye karşı açılacak men davasında ispat yükü, Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 6 ve HMK m. 190/1 uyarınca iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olacaktır⁶⁹. Ankara BAM, 24. HD., T. 27.04.2022, E. 2021/77, K. 2022/536 kararında⁷⁰ da “... [D]avacı şirketin davalıların adi ortaklığı yönetirken yapmış olduğu fiillerden dolayı kamu ihalelerine girmekten yasaklandığını, davacı şirket yetkililerinin edimin ifasına fesat karıştırmaya suçlamasıyla savcı ve mahkeme huzuruna çıkıp yargılandıklarını, hem davacı firmanın hem de ortaklarının ciddi maddi zararlara uğradığı gibi itibarının da sarsıldığını, bir daha böyle tatsız olaylarla karşılaşmamak için eldeki davanın ikame edilmiş olmasına rağmen; bu davadan sonra bile davalıların davacı şirkete ve yetkililerine danışmadan, fikir alışverişı yapılmadan gerekli onay ve kararlar alınmadan ortaklığın olağanüstü kararlarını tek başına alarak mevzuata ve sözleşmeye aykırılıklarını sürdürdükleri...” iddialarını

⁶⁷ Arkan, s. 18-19 ve oradaki dpn. 18.

⁶⁸ Kirca (Kendigelen), N. 194; İsviçre öğretisinde aynı görüşte bkz. Fellmann/Müller, OR Art. 539, men davası açılabilceğı (auf Unterlassung klagen) yönünde Rn. 88 ve hızlı hareket edilmesi gereken hâllerde ihtiyati tedbir [eine einstweilige Verfügung (vorsorgliche Massnahme)] talep edilebileceğı hususunda Rn. 89.

⁶⁹ Men davası ve ispat yükü bakımından bkz. Akın, s. 72.

⁷⁰ Bkz. <https://emsal.uyap.gov.tr/> Erişim Tarihi: 26.10.2024.

içeren, adi ortaklık sözleşmesiyle verilen yönetim ve temsil yetkisinin kaldırılması talebi TBK m. 629 bağlamında değerlendirilmiş fakat TMK m. 6'ya da işaretlerle, yetkinin kötüye kullanıldığı ispat edilemediği için davanın reddi yerinde görülmüştür.

B. TBK m. 629'un Lâfzı Dışındaki Uygulama Alanı

1. Ortak Olmayan Yöneticinin Yönetim Yetkisinin Geri Alınması ve Sınırlanmasında

TBK m. 625/1 hükmünden anlaşıldığı üzere, adi şirkette yönetim yetkisi, ortaklar dışında üçüncü bir kişiye de verilebilir. TBK m. 629/1 hükmünde ise üçüncü kişilere verilen yönetim yetkisinden değil de “*ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi*”nin kaldırılması ve sınırlanmasından söz edilmektedir. Bu durumda ortak olmayan üçüncü bir kişiye verilen yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılmasına da TBK m. 629 hükmünün uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilmelidir.

Öğretide, üçüncü kişiye verilen yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılmasında üçüncü kişi ile şirket arasındaki sözleşme hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir⁷¹. Buna göre, aradaki ilişki bir vekalet sözleşmesi ise, TBK m. 512 uyarınca sözleşme -haklı sebep şartı aranmaksızın- her zaman tek taraflı olarak sonlandırılabilir; taraflar arasında bir hizmet sözleşmesi bulunmaktaysa TBK m. 435 hükmüne göre taraflardan her biri haklı sebeplerle sözleşmeyi derhal feshedebilecektir. Fakat buradaki sorun, haklı sebeplerin varlığında, bir ortaklar kurulu kararı olmasa bile her bir ortağın yönetim yetkisini kaldırma/sınırlandırma yetkisinin olup olmadığına ilişkindir. Bu hususta ileri sürülen bir görüşe göre, TBK m. 629/2'de her bir ortağa yönetim yetkisini geri alma ve sınırlandırma hakkı tanınmasının sebebi ortakların korunması ihtiyacı olduğundan, anılan hüküm, üçüncü kişinin yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılmasında da kıyasen uygulanmalıdır⁷². Diğer bir görüş ise, üçüncü kişinin yönetim

⁷¹ Şener, Adi Ortaklık, s. 323-324; Akın, s. 70; Durgut/Kaplan, s. 140; Ayar, s. 169; Kırca (Kendigelen), N. 197; Canarasan, s. 314; Şenocak, s. 1067; İsviçre hukuku bakımından da OR Art. 539'da ortağa tanınan yönetim yetkisinden söz edilmekte olup; öğretide üçüncü kişiye verilen yönetim yetkisinin kaldırılması/sınırlandırılmasında bu yetkinin dayanağı olan hukuki ilişkinin (vekalet veya hizmet sözleşmesinin) uygulanacağı öne sürülmektedir (Bkz. Fellmann/Müller, OR Art. 539 Rn. 31; Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 4).

⁷² Kırca (Kendigelen), N. 197; haklı sebeplerin varlığında her ortağın yetkiyi kaldırabileceğini veya sınırlandırabileceğini kabul eden Şener, Adi Ortaklık, s. 324; İsviçre öğretinde de bu hususta bkz. Handschin, OR Art. 539 Rn. 2 ve orada belirtilen yazarlar;

yetkisinin geri alınabilmesi için haklı sebebin varlığını yeterli görmemekte ve üçüncü kişi ile aradaki vekalet, hizmet sözleşmesi gibi bir hukuki ilişkinin yönetime yetkili ortak tarafından veya ortaklar kurulu kararıyla fesih yoluyla sona erdirilmesi gerektiğini savunmaktadır⁷³. Biz, TBK m. 629/2 hükmünün üçüncü kişilerin yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılmasında kıyasen uygulama alanı bulacağını kabul etmekteyiz. Esasında TBK m. 629'un ortaklara haklı sebeplerle yönetim yetkisinin kaldırılması (ve sınırlandırılması) hakkını tanıyan *ikinci* fıkrası “*yetki*”den söz etmekte, bu yetkinin ortağa ya da üçüncü kişiye ait olması bakımından -yalnızca bu fıkra okunduğunda- bir ayırım yapmamaktadır. Sadece aynı maddenin *birinci* fıkrasında “*ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi*”nden ve *üçüncü* fıkrasında da “*yönetici ortak*”tan bahsedildiğinden, *ikinci* fıkradaki “*yetki*”nin de ortağa ait olduğu sonucuna lâfzı itibarıyla varılmaktadır. Ne var ki, tek başına lâfza bağlı kalınarak, üçüncü kişinin yönetici olarak tayin edilmesi ile ortağın yönetici olması arasında, haklı sebebin varlığı karşısında, bir ayırma gitmek isabetli olmaz. Hükümde sadece ortağın yönetim yetkisinden söz edilmesini, maddenin altında bulunduğu üst başlığın “*B. Ortaklar arasındaki ilişki*” olmasından hareketle açıklamak gerekir⁷⁴. Kanun koyucunun üçüncü kişinin yönetim yetkisini dışlamak amacının bulunduğu söylenemez. O hâlde TBK m. 629/2'nin, üçüncü kişilerin yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasında kıyasen uygulanabilmesi gerekir. Kıyasen uygulama için aranan “*korunan menfaatlerdeki benzerlik*” şartı⁷⁵ da burada sağlanmakta-

Meier-Hayoz/Forstmoser/Sethe, § 12 Rn. 70; hükmün lâfzını, üçüncü kişi yöneticileri de kapsayacak biçimde geniş yorumlamak gerektiği yönünde **Gemicioğlu**, s. 113-114. eBK m. 529 döneminde **Domanıç**, ortaklık sözleşmesiyle tayin edilen üçüncü kişi yöneticinin yetkisinin geri alınması veya sınırlandırılmasında ortakların oybirliği ile karar vermeleri gerektiğini ancak oybirliği sağlanamadığı takdirde haklı sebeplerle her ortağın eBK 529 hükmüne göre -evleviyetle- geri alma/sınırlama hakkına sahip olduğunu; kararlar tayin edilen yöneticilerin ise yine haklı sebeplerle -eBK 529 ve eTK 162'den mülhem- mahkemeden azlinin talep edilebileceğini belirtmektedir (**Domanıç**, Hayri: Adi-Kollektif ve Komandit Şirketler, Genişletilmiş 4. Bası, Temel Yayınları, İstanbul 1988, s. 90-91); eBK döneminde ayrıca bkz. **Özenli**, s. 89.

⁷³ **Akın**, s. 70; **Canarşlan**, s. 314; **Çebi**, Hakan: Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 46; ayrıca bkz. yetkinin temelini oluşturan vekalet veya hizmet sözleşmesine gitmek gerekeceği yönünde **Şener**, Adi Ortaklık, s. 319 fakat karş. s. 324; **Ayar**, s. 174; **Bengül Doğu**, Türkü Deniz: Adi Ortaklığın Yönetimi ve Temsili, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 72.

⁷⁴ Karş. üst başlığın bu şekilde olmasını, ortak olmayan yöneticilere TBK m. 629 hükmünün uygulanamaması bakımından gerekçe olarak gösteren **Canarşlan**, s. 314.

⁷⁵ **Serozan**, Rona: Serozan Hukukta Yöntem – Mantık, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 206.

dır⁷⁶. Gerçekten yöneticinin ortak ya da üçüncü kişi olması, adi şirket ortağının tâbi olduğu (sınırsız) sorumluluk rejimi göz önüne alınırsa, onun korunan menfaati bakımından herhangi bir farklılığa yol açmaz. Neticede TBK m. 629'un (bir bütün olarak) lâfzı karşısında, üçüncü kişinin yönetim yetkisinin geri alınması/sınırlandırılmasında da kıyas yoluyla uygulanabilmesinin önünde hiçbir engel yoktur.

2. Yönetim Yetkisinin Kanun veya Ortaklık Kararıyla Kazanıldığı Hâllerde

TBK m. 629/1 hükmü, haklı sebep olmaksızın diğer ortaklarca kaldırmayacak ve sınırlanamayacak yönetim yetkisini düzenlerken yalnızca “*ortaklık sözleşmesi*” ile verilen yetkiden bahsetmektedir. Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasının ortaklık sözleşmesinde değişiklik sayılacağı ve yönetici ortağın muhalefeti ya da ortaklar arasındaki görüş ayrılığı sebebiyle söz konusu değişiklikte oybirliği sağlanamayacağı, bu yüzden her ortağa böyle bir hakkın tanındığı kabul edilmektedir⁷⁷.

Fakat yönetim yetkisi, ortaklık sözleşmesinin yanı sıra ortaklık kararıyla da verilebileceği gibi bu yöntemlerden herhangi biri tercih edilmemişse, bütün ortakların ortaklığı yönetme hakkına sahip olduğu TBK m. 625/1'de öngörülmektedir. Şu hâlde, ortaklık sözleşmesi dışında, kanunen ya da ortaklık kararıyla yönetim yetkisinin kazanılması, söz konusu yetkinin haklı sebeplerin varlığında TBK m 629'a göre geri alınması veya sınırlandırılmasına engel midir? Öğretide genel kabul gören anlayış engel olmadığı yönündedir⁷⁸: Buna göre, kanunen veya ortaklık kararıyla yönetim yetkisine sahip olunması durumlarında da çıkarlarda benzerlik bulunmaktadır; bu yüzden TBK 629 hükmü anılan durumlarda da uygulama alanı bulacaktır⁷⁹. Bu yö-

⁷⁶ Karş. kanundaki hizmet, vekalet gibi diğer sözleşmelere ilişkin açık düzenlemelerin veya isimsiz sözleşmelerin kendi düzenlemelerinin kıyasen uygulamaya engel olacağı yönünde **Canarşlan**, s. 314.

⁷⁷ **Karayalçın**, s. 144.

⁷⁸ Bu husustaki tespiti için bkz. **Durgut/Kaplan**, s. 139; **İyigün**, s. 200; İsviçre öğretisinde de hâkim görüşün bu yönde olduğuna fakat ortaklık kararı ile verilen yönetim yetkisi bakımından haklı sebep şartını aramayan eski bir kararın (BGE 81 II 544) da mevcudiyetine dair **Jörg**, OR Art. 539 Rn. 4.

⁷⁹ **Kırca (Kendigelen)**, N. 187; özellikle karar yoluyla verilen yönetim yetkisi bakımından bu yönde **Canarşlan**, s. 314-315; TBK m. 629'un *ratio legis*ine dayanarak **Karatay**, Ela: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, (kanunen yönetim yetkisine sahip olmada) s. 102 ve (ortaklık kararıyla verilen yetkide) s. 104-105. Ayrıca bkz. karar yoluyla verilen yönetim yetkisinin, genel kabul gören görüşün yanında ve onunla birlikte, vekalet hükümlerine göre her zaman geri alınabileceğinin de savunulduğu fakat bunların birbiriyle çeliştiği hususunda **Yıldırım**, Efe Can: Adi Ortaklık

nüyle hükmün lâfzı karşısında geniş yorumlanması gerektiği savunulmaktadır⁸⁰. Esasında ortaklık sözleşmesiyle tayin edilen, ortakların iradelerinin uyuşmasıyla belirlenen bir yöneticinin görevden alınabilmesi/yetkisinin sınırlandırılabilmesi mümkün iken, böyle bir bilinçli belirlemenin yapılmadığı ve kanunen her ortağın yönetici sayıldığı durumda TBK m. 629’da öngörülen hakkın evleviyetle kullanılabilmesi gerekir⁸¹. Zira irade uyuşmasına dayalı yani bilinçli bir biçimde belirlenen yöneticinin yetkisine müdahale için daha az sebep vardır⁸². Ortaklık kararıyla atanan yönetici ise yine bir karara dayanan ortaklık sözleşmesiyle⁸³ belirlenen yöneticiden atanma usulü itibarıyla farklı görülemez. Kaldı ki yetkinin kaldırılması veya sınırlandırılmasına yönelik ihtiyaç, yetkinin meydana geliş sebebinden bağımsızdır⁸⁴. O hâlde kanaatimizce de haklı olarak TBK m. 629 hükmünün ortaklık sözleşmesiyle atanan yönetici ile sınırlı yorumlanmayıp, kanunen yahut ortaklık kararıyla yönetim yetkisinin kazanılmasında da uygulama alanı bulması gerekir.

III. TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASI VE SINIRLANDIRILMASINDAKİ UYGULAMA ALANI

TBK m. 637/2’ye göre “Ortaklardan biri, ortaklık veya bütün ortaklar adına bir üçüncü kişi ile işlem yaparsa, diğer ortaklar ancak temsile ilişkin

Sözleşmesinin Sona Erme Sebepleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 353-354 dñn. 395.

⁸⁰ **Fellmann/Müller**, OR Art. 539 Rn. 8; **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 2 ve orada belirtilen yazarlar; **Akın**, s. 70; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 319; aynı yönde **Çebi**, s. 46; **Ayar**, s. 169; **Müller**, OR Art. 539 Rn. 1. Bkz. ve karş. yönetim yetkisinin ortaklık kararıyla sonradan verilmesi hâlinde aynı şekilde alınacak bir kararla kaldırılabilceği/sınırlandırılabilceği fakat oybirliğiyle verilen bir kararın varlığında TBK m. 629 (eBK 529)’a göre hareket edilebileceği hususunda **Karayalçın**, s. 144; kararla verilen yetkinin verildiği şekilde alınacağı yönünde **Ayhan**, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 68. Ayrıca bkz. Alman hukukunda da BGB § 715/5 uyarınca, haklı bir sebebin bulunması hâlinde diğer ortakların kararıyla bir ortağın yönetim yetkisinin kısmen veya tamamen elinden alınabileceği ve bu hükmün uygulanmasında yönetim yetkisinin şirket sözleşmesiyle kazanılıp kazanılmadığının herhangi bir etkisinin bulunmadığına dair **Akbay**, Direnç: “Alman Hukukunda ‘Şahıs Şirketleri Hukukunun Modernleştirilmesi Hakkında Kanun’un’ (MoPeG) Hak Ehliyetine Sahip Adi Şirketler Bakımından Öngördüğü Değişikliklerin Değerlendirmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XL, S. 1, 2024, s. 151.

⁸¹ Bu hususta bkz. **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 2.

⁸² **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 2.

⁸³ Nitekim bkz. karar yoluyla verilen yetkinin, ortaklık sözleşmesi yoluyla verilen yetkinin bir görünümü olduğuna dikkat çeken **Yıldırım**, s. 353-354 dñn. 395.

⁸⁴ **Şenocak**, s. 1066-1067.

hükümler uyarınca, bu kişinin alacaklısı veya borçlusu olurlar.” Burada temsile ilişkin hükümler denilerek adi şirket bakımından da TBK m. 40 ve devamındaki hükümlere yollama yapılmıştır. Bunların arasında yer alan “*Yetkinin sınırlanması ve geri alınması*” başlığı altındaki TBK m. 42/1’in ilk cümlesinde temsil olunanın, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman⁸⁵ sınırlayabileceği veya geri alabileceği öngörülmektedir⁸⁶. Adi şirkette temsilcinin temsil yetkisinin kaldırılması/sınırlanmasında da anılan hükmün uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır:

Bir görüşe göre, söz konusu hüküm prensip olarak adi şirketin temsil yetkisi için de geçerlidir ve İsviçre hukukunda da daha yeni öğretinin bu görüşten yana olduğu belirtilmektedir⁸⁷. Ancak bu görüş taraftarları anılan hükmün TBK m. 629 ile kısıtlı bir biçimde uygulanıp uygulanmayacağı konusunda ikiye ayrılmakta ve bazı yazarlar (birinci görüşün birinci alt görüşü olarak) temsil yetkisinin kaldırılabilmesi için de -TBK m. 629’a uygun olarak- haklı sebebin varlığının aranmaya devam edeceğini savunurken, diğer yazarlar (birinci görüşün ikinci alt görüşü olarak) ise bunun aksini savunmaktadır⁸⁸. Özellikle birinci alt görüş kapsamında temsil yetkisinin kaldırıl-

⁸⁵ TBK m. 42’de temsil yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması bakımından haklı bir sebebin varlığı aranmamış ve bu husus hükmün lâfzında geçen “*her zaman*” ifadesiyle açıkça belirtilmiştir. Haklı sebebin aranmadığı yönünde bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, § 48 N. 42; **İnceoğlu**, s. 271.

⁸⁶ Ekleyelim ki, TBK m. 42’de öngörülen geri alma hakkı da -tıpkı TBK m. 629’daki gibi- bozucu yenilik doğuran hak niteliğindedir ve tek taraflı irade beyanı ile kullanılabilir. TBK m. 42’de öngörülen hakkın bu nitelikleri için bkz. **İnceoğlu**, s. 272; **Kılıçoğlu Yılmaz**, Kumru: Temsil Yetkisinin Geri Alınması (Temsilcinin Azli), Turhan Kitabevi, Ankara 2022, s. 65-66. Geri almanın kısmi olması hâlinde ise temsil yetkisinin sınırlandırılması söz konusu olduğundan değiştirici yenilik doğuran bir hakkın varlığından bahsedilir (bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, § 48 N. 43).

⁸⁷ Görüşün taraftarları için bkz. **Fellmann/Müller**, OR Art. 543 Rn. 109’da belirtilen yazarlar; eski ve yeni öğretinin kabulü bakımından bkz. ve karşı. **Handschin/Vonzun**, OR Art. 543 Rn. 66.

⁸⁸ İkiye ayrılan bu görüşler için bkz. **Fellmann/Müller**, OR Art. 543 Rn. 109’da belirtilen yazarlar; hakim görüşün ortaklar tarafından temsil yetkisinin kaldırılmasında da haklı sebebin varlığını aradığı hususunda **Sethe**, OR Art. 543 Rn. 13. TBK m. 42/1 cümle 1’in uygulanmasında adi şirketin özelliklerinin göz önünde bulundurulacağı ve yönetim yetkisinin kaldırılması/sınırlanması ile temsil yetkisinin kaldırılması/sınırlanması arasında bir farklılık yaratılmaması gerektiğini ifade ederek birinci alt görüşten yana olduğu anlaşılan **Kırca (Kendigelen)**, N. 216; TBK m. 42/1’in adi şirketin bünyesine uygun olmadığı ve TBK m. 629’un burada da uygulanması gerektiği yönünde **Ayar**, s. 231-232; TBK m. 42’nin uygulanmasında adi şirketin özelliklerine dikkat çeken; haklı sebebin bulunması hâlinde yönetim yetkisi ve temsil yetkisinin her ortak tarafından kaldırılabilmesini/sınırlanabilmesini; haklı sebebin olmaması durumunda ise temsil yetkisinin -oyçokluğu benimsenmedikçe- sadece ortakların oybirliğiyle kaldırılabilce-

ması yerine yönetici ortakların itiraz hakkını (TBK m. 625/2) kullanabilme imkânı da gerekçe olarak sunulmakta; sadece yönetim değil temsil yetkisinde de etkili olan bu hak, tabiri caizse, alternatif bir araç olarak gösterilmektedir. Öte yandan TBK m. 42/1'in adi ortaklıkta doğrudan doğruya uygulanmasının, ortaklar arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açabilmesinden de endişelenilmektedir⁸⁹.

Her bir ortak tarafından temsil yetkisinin geri alınabilmesinde haklı sebebin varlığını arayan görüş bu ilkeye bir istisna tanımakta; temsil yetkisi ile yönetim yetkisi arasında yakın bir bağın bulunmadığı -temsil yetkisinin yönetim yetkisini aşması veya temsilcinin yönetim yetkisinin bulunmaması gibi- (istisnai) hâllerde haklı sebep olmasa bile temsil yetkisinin TBK m. 42'ye göre kaldırabileceği yahut sınırlandırılabilceğini de eklemektedir⁹⁰.

Buna karşılık TBK m. 42'nin adi ortaklıktaki temsil yetkisi bakımından uygulama alanı bulamayacağını savunan görüş ise; ortaklar arasındaki söz-

ğini/sınırlandırılabilceğini ifade eden **Şenocak**, s. 1090-1091. Ayrıca bkz. temsil yetkisinin kaldırılması/sınırlandırılması bakımından açık bir hüküm olmadığını belirtmekle birlikte, TBK m. 629 (eBK m. 529)'a dolaylı bir hüküm olarak işaret eden ve temsil yetkisinin geri alınmasında genel hükümlerin uygulanacağını ifade eden, bu bağlamda TBK m. 42'yi (eBK m. 34'ü) zikreden fakat adi şirkette temsil yetkisini verenlerin biri ya da birkaçı tarafından geri alınabilmesinin imkânsız olduğunu da ekleyen **Şener**, Adi Ortaklık, s. 414-415; ortak ya da üçüncü kişi temsilcinin temsil yetkisinin kaldırılması/sınırlandırılmasına yönelik oybirliği veya çoğunlukla karar alınmadığı takdirde her bir ortağın haklı sebeplerle bunu talep edebileceği yönünde **Domaniç**, s. 99, sözleşme ile yahut kanunen belirlenen temsilcinin de haklı sebeple yetkisinin kaldırılabilceğine dair s. 100; adi şirkette temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin açık bir hükmün bulunmadığına, yönetim yetkisinin sona ermesi durumunda temsil yetkisinin de sona ereceğine, bunun dışında TBK m. 42'nin burada da uygulanacağına dair **Akın**, s. 93-94; TBK m. 629'un temsil yetkisinin geri alınmasında uygulanamayacağı yönünde **Girgin**, Ömer Ali: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Adi Ortaklıkta Temsil ve Borçlardan Sorumluluk, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 101; TBK m. 629 ile birlikte TBK m. 42'nin uygun düştüğü ölçüde uygulanacağı yönünde **İyigün**, s. 239. Uygulamadan bkz. eBK m. 529 hükmüne dayanarak "temsil" yetkisinin kaldırılmasının talep edildiği (fakat sonradan netice-i talebin ıslah edildiği) bir uyuşmazlık için Yarg. 3. HD., T. 27.04.2015, E. 2014/12342, K. 2015/6885 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 21.04.2025); TBK m. 629'a göre yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi sebebiyle "temsil" yetkisinin kaldırılmasına karar verilen bir olay için Bakırköy 2. ATM, T. 14.04.2021, E. 2019/882, K. 2021/415 (<https://emsal.uyap.gov.tr/> Erişim Tarihi: 21.04.2025).

⁸⁹ **Fellmann/Müller**, OR Art. 543 Rn. 112; **Pestalozzi**, Christoph M./**Vogt**, Hans-Ueli: OR Art. 543, Herausgeber: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter, Basler Kommentar Obligationenrecht II, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2016, OR Art. 543 Rn. 16.

⁹⁰ **Şenocak**, s. 1092; İsviçre hukukunda benzer biçimde (örnek kabilinden) **Handschin/Vonzun**, OR Art. 543 Rn. 70.

leşmesel ilişkiye işaret etmekte ve bunun aynı zamanda yeterli bir güven unsuru oluşturduğunu öne sürmekte; böylece ortakların bireysel olarak TBK m. 42'ye göre temsil yetkisini kaldırabilmelerinin mümkün olmadığını ancak bütün ortakların oybirliği ile temsil yetkisini kaldırılabilceğini kabul etmektedir⁹¹. TBK m. 42'nin uygulanamamasına diğer bir gerekçe olarak; kanunen ya da hukuki işlemle temsil yetkisini verenler arasında yönetici-temsilci ortağın da bulunması, diğer bir deyişle bu ortağın hem temsilci hem de temsil edilen konumunda olması; bu yönüyle de söz konusu temsilci ortağın TBK m. 40'taki temsilciden farklı bir hukuki konumda bulunması gösterilmektedir⁹².

Biz, temsil yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasında TBK m. 637/2'nin yaptığı yollama kapsamında TBK m. 42/1'in ilk cümlesinin, TBK m. 629'daki şartlarla birlikte uygulanması gerektiği yönündeki görüşe katılmaktayız. Ortakların sınırsız sorumluluğu karşısında, haklı sebepler varsa, yönetim yetkisi bakımından getirilen bir imkânın temsil yetkisi bakımından da kabul edilebilmesinin önünde hiçbir engel yoktur. Adi şirkette yönetim ve temsil yetkisinin birbirini tamamlayan niteliği (TBK m. 637/3'ün ilk cümlesi)⁹³ de bu sonucu doğrulamaktadır⁹⁴. Kaldı ki temsil yetkisi, adi şirketin

⁹¹ **Fellmann/Müller**, OR Art. 543 Rn. 110'da belirtilen yazarlar; yetkinin kaldırılması bakımından karşı. Rn. 111.

⁹² **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal (Çamoğlu, Ersin)**: Ortaklıklar Hukuku I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, N. 99f; ayrıca bkz. temsilcinin ortak veya üçüncü kişi olması ihtimallerine göre ayırım yapan **Kaya**, Erdoğan: Adi Ortaklıkta Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 100-101.

⁹³ Yönetim yetkisinin ortaktan alınması buna bağlı olan yetkilerin de sona ermesine sebep olur. Bkz. **Ayiter**, Nuşin: Türk Medenî Kanunu ve Borçlar Kanununda Elbirliği Ortaklıkları (İştirak Halinde Mülkiyet), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1961, s. 142.

⁹⁴ TBK m. 637/3'ün ilk cümlesindeki karine, lâfzında yalnızca ortaktan söz etse de üçüncü kişilerin yönetim yetkisine sahip olduğu hâllerde de uygulama alanı bulur. Diğer bir deyişle yönetim yetkisine sahip ortak dışındaki üçüncü kişinin de temsil yetkisine sahip olduğu var sayılır [Bkz. **Şener**, Adi Ortaklık, s. 410; **Kırca (Kendigelen)**, N. 205; uygulamadan örnek olarak bkz. "6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 637. maddesinin 3.fıkrasının ilk cümlesinde; 'Kendisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır' hükmü yer almaktadır. Ortaklık sözleşmesi ile kendisine yasada belirtilen idare yetkisi tanınan kişi, ortak ya da üçüncü bir şahıs olabilir. Dolayısı ile bu kişinin, TBK'nun 42. ve 46. maddeleri ile daha geniş anlamını bulan 637. maddesinde açıklanan ortaklığı temsil yetkisi olduğunun kabulü gerekir." yönündeki Yarg. 12. HD., T. 06.02.2018, E. 2016/27493, K. 2018/848; keza Yarg. 12. HD., T. 05.10.2017, E. 2017/6211, K. 2017/11914; Yarg. 12. HD., T. 09.05.2018, E. 2016/32315, K. 2018/4527 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 23.05.2025)]. Bu yüzden yönetim ve temsil yetkisinin birbirini tamamlama özelliğini dayanak noktalarımızdan birisi olarak göstermemiz; sadece ortak değil, onlar dışındaki üçüncü kişilerin yönetici olması hâli için de geçerlidir.

ortaklarının, üçüncü kişilerle ilişkisini, eş deyişle dış ilişkisini ilgilendirmektedir⁹⁵. Bu özelliği, temsil yetkisinin, ortakların sorumluluğu bakımından, en az yönetim yetkisi kadar önemli olduğunu gösterir. Yönetim yetkisi için, haklı sebeplerin varlığında, ortaklara tanınan bir imkânın, onunla eşit ya da daha fazla öneme sahip olan diğer bir yetki (temsil) için de evleviyetle tanındığının kabul edilmesi gerekir⁹⁶. Elbette şunu da ekleyelim ki, temsil yetkisinin üçüncü kişileri ilgilendiren özelliklerinin ve bu bağlamda geçerli olan kuralların uygulanmasına da devam edilecek; örneğin temsil yetkisinin verildiği üçüncü kişilere bildirilmişse, yetkinin geri alındığı onlara bildirilmediği sürece, geri alma, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir (TBK m. 42/3)⁹⁷.

IV. ORTAKLIĞIN HAKLI SEBEPLE FESHİ ve TBK M. 629’da ÖNGÖRÜLEN HAKKIN KULLANIMININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hemen belirtelim ki, adi şirketin sona erme sebebi olarak haklı sebeple fesihteki [TBK m. 639/1-(7)] ile TBK m. 629 uyarınca yönetim yetkisinin geri alınması veya sınırlandırılmasındaki haklı sebepler her zaman örtüşmeyebilir. Zira her iki hükmün öngörülme amaçları esasen farklıdır. Şirketin feshine yol açan haklı sebep, ortaklar arasındaki ilişkileri temelden sarsarak, şirketin devamını çekilmez hâle getirmekte iken; yönetim yetkisinin kaldırılmasında, yukarıda da bahsettiğimiz üzere, yöneticinin bu yetkiye sahip olmasına diğer ortaklarca dürüstlük kuralına göre tahammül edilemiyor olması aranır⁹⁸. Bu açıdan yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasındaki haklı sebebin, şirketin feshi istemi için aranan haklı sebebe göre daha hafif olduğu kabul edilir⁹⁹.

⁹⁵ Demir, Koray: Şirketler Hukuku Temel Bilgileri, Lykeion Yayıncılık, Ankara 2023, s. 52.

⁹⁶ Nitekim Alman hukukunda, haklı sebeple ortağın yönetim yetkisinin kısmen veya tamamen kaldırılmasına ilişkin BGB § 715/5 hükmünün temsil yetkisi bakımından da kıyasen uygulanması gerektiği BGB § 720/4 hükmü ile açık bir biçimde düzenlenmiştir.

⁹⁷ Bkz. **Kırca (Kendigelen)**, N. 217. TBK m. 42/3 hükmünün uygulanabilmesi için aranan koşullar hakkında bkz. **Kılıçoğlu Yılmaz**, s. 123-127.

⁹⁸ **Arkan**, s. 19; **Durgut/Kaplan**, s. 142; **Gemicioğlu**, s. 117. Adi şirketin sona erme nedeni olarak haklı sebep terimi ve tanımına ilişkin bkz. **Şahankaya**, Sarp: Adi Ortaklıklarda Haklı Sebeplerle Fesih ve Ortaklıktan Çıkarma, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 91-94.

⁹⁹ **Kırca (Kendigelen)**, N. 190; **Şenocak**, s. 1071; **Yıldırım**, s. 353 dpn. 395; keza bkz. kollektif ortaklıkta da haklı sebepler arasındaki nitelik ve derece farklılıklarına işaret eden (eTK döneminde) **Çamoğlu**, s. 54 dpn. 153.

Adi şirketin haklı sebeple feshi son çare (*ultima ratio*) niteliğindedir. Haklı sebeple fesih yoluna götüren olgu, yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması ile de ortadan kaldırılabilir; eş deyişle bunlardan ikincisi, ilkinin nazaran daha hafif bir önlem teşkil ediyorsa ikincisi tercih edilir ve bu ihtimalde haklı sebeple şirketin feshini talep etmek orantısız sayılır¹⁰⁰.

Burada ele alınması gereken başka bir husus; TBK m. 629'a göre haklı sebeple yetkisi kaldırılan veya sınırlandırılan yöneticinin buna dayanarak TBK m. 639/1-(7) uyarınca haklı sebeple şirketin feshini isteyip isteyemeyeceğidir. Bu duruma; emeğini sermaye olarak koyan ve yürüttüğü hizmetin karşılığında ücret alan ortağın yönetim yetkisinin kaldırılması üzerine, rekabet yasağı (TBK m. 626) sebebiyle de özel olarak faaliyetini yerini getirememesi hâlinde ekonomik bakımdan zor duruma düşmesi örnek olarak verilmektedir¹⁰¹. Böyle bir ihtimalde bir görüş, yönetim yetkisi kaldırılan ortağın kusurlu olup olmasına göre ayrıma gitmekte; şayet yönetim yetkisinin kaldırılmasına kusuruyla sebep olmamışsa, yönetici ortağın şirketin feshini isteyebileceğini kabul etmektedir¹⁰². Başka bir görüş ise, rekabet yasağının gevşetilmesine diğer ortakların razı olmaması hâlinde şirketin haklı nedenle feshinin talep edilebileceğini savunmaktadır¹⁰³. Kanaatimizce bu hususta birinci görüşe üstünlük tanınmalı ve haklı sebebin oluşmasına kusuruyla sebep olan yönetici, yetkisinin kaldırılmasına dayanarak şirketin haklı sebeple feshini isteyememelidir. TBK m. 629'daki yönetim yetkisini kaldırma ve sınırlandırma hakkının öngörülme amacı da bu sonuca varılmasını gerektirir. Zira bu hakkı kullanan ortak, kusurlu yöneticinin yetkisini geri alarak esasında şirketin faaliyetine yeni yöneticilerle devam edilebilmesini amaçlar.

V. TBK M. 629'UN GİZLİ ŞİRKETTEKİ VE ADİ ORTAKLIK TEMELİNE DAYANAN DİĞER YAPILANMALARDAKİ UYGULAMA ALANI

Dış ilişkide ortak sıfatıyla ortaya çıkmayan, iç ilişkide ise kazanca ve zarara ortak olan böylece başkasının yürüttüğü faaliyete gizli ortak biçiminde katılımın söz konusu olduğu gizli ortaklık ilişkisi¹⁰⁴ atipik adi şirket ola-

¹⁰⁰ Yıldırım, s. 316-317, 353 dpn. 395; bkz. ve karşı. haklı sebebin hem yönetim yetkisinin kaldırılması/sınırlanmasına hem de şirketin devamını çekilmez hâle getirmesine yol açacak nitelikte olması durumunda haklı sebeple şirketin feshi yoluna da gidilebileceği yönünde Durgut/Kaplan, s. 142.

¹⁰¹ Arkan, s. 24; Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 58.

¹⁰² Arkan, s. 24; aynı yönde bkz. Durgut/Kaplan, s. 148; Kırca (Kendigelen), N. 195.

¹⁰³ Handschin/Vonzun, OR Art. 539 Rn. 58.

¹⁰⁴ Gizli ortaklığın anlamı için bkz. Barlas, N. 392; ayrıca bkz. Karayalçın, s. 173; TBK m. 644/1'in ikinci cümlesi itibarıyla bkz. Kırca (Kendigelen), N. 381; Şenocak, s. 1136-1137.

rak nitelendirilmektedir¹⁰⁵. TBK'nın adi şirkete ilişkin hükümleri uygulanır-ken¹⁰⁶ gizli şirketin atipik özelliğinin dikkate alınması gerekir¹⁰⁷. Gizli ortak-

¹⁰⁵ Bu nitelendirme için bkz. **Kırca (Kendigelen)**, N. 93; İsviçre öğretisinde de gizli ortaklığın hukuki niteliğine ilişkin farklı yaklaşımlar olmakla birlikte, kendine has özellikleri bulunan adi şirket olduğu görüşünün ağırlık kazandığına dair bkz. **Meier-Hayoz/Forstmoser/Sethe**, §15 Rn. 15.

¹⁰⁶ Gizli ortaklık ve adi şirket ilişkisi için kararlardan (örnek olarak) bkz. "...[D]avacı ile adı geçen davalı şirket arasında Borçlar Kanununun 520 ve devamı maddelerinde düzenlenen, davacının gizli ortak olarak yer aldığı, davalı ... Limited Şirketinin ise dış ilişkide aktif ortak olarak faaliyet gösterdiği iç ortaklık niteliğindeki bir adi ortaklık ilişkisinin meydana geldiğinin kabulü gerekir..." Yarg. (kapatılan) 13. HD., T. 06.11.2006, E. 2006/9540 K. 2006/14381; "...[T]araflar arasındaki adi ortaklıkta; ortakların dışa karşı bir ortaklık ilişkisinin tarafı sıfatıyla ortaya çıkmadıkları, ortaklığa konu inşaat ile ilgili olarak imzalanmış olan kat karşılığı inşaat sözleşmesinin, yüklenici (ve sonradan kurulan ortaklığın yöneticisi) sıfatıyla davalı ortak tarafından kendi adına ve iç ilişkide tüm ortaklar hesabına sonuç doğuracak biçimde gerçekleştirildiği, dolayısıyla adi ortaklığın, davacı ve dahili davalının gizli ortak, davalının ise aktif ortak olarak yer aldığı bir gizli adi ortaklık şeklinde kurulmuş olduğu anlaşılmaktadır..." Yarg. 3. HD., T. 12.11.2020, E. 2020/3659, K. 2020/6509; ayrıca bkz. "...[L]imited şirketlerde ortakların kamu borcundan dolayı sorumluluğuna dair özel düzenlemeler olsa da, ortak olmayana bu sorumluluğun uygulanamayacağı, ayrıca gizli ortağın durumunun adi ortaklık olarak kabul edildiği..." yönünde karar veren ilk derece mahkemesi kararını onayan Yarg. 11. HD., T. 05.11.2018, E. 2017/1370, K. 2018/6727; keza bkz. Yarg. 11. HD., T. 17.06.2016, E. 2016/2100, K. 2016/6849; "...[D]avacı ... ve davalı ... arasında kâr payı alacağına ilişkin olarak davalı ... tarafından işletilen ... Oto Yıkama Yağlama Servisi ticari işletmesine davacı ...'nın % 30 oranında iç ortaklık (gizli adi ortaklık) vasfında bir adi ortaklık ilişkisinin tesis edildiği..." tespitini yapan ilk derece mahkemesi kararını onayan Yarg. 11. HD., T. 04.12.2017, E. 2016/4117, K. 2017/6841; "...[T]araflar arasında 1985 yılında kurulan ve davacının yurtdışına gitmesi nedeniyle davalı yönetici ortak tarafından idare edilen adi ortaklığın; 2002 yılında işletme ruhsatının sadece davalı adına düzenlenmesi nedeniyle gizli ortaklığa dönüştüğü, eş söyleyişle dışa karşı görünen davalı ortağın sadece kendi adına ve hesabına değil, aynı zamanda davacı gizli ortağın adına ve hesabına da hareket etmeye başladığı anlaşılmaktadır./Hal böyle olunca, mahkemece; taraflar arasındaki açık ortaklığın gizli ortaklığa dönüşmüş olduğunun davacı tarafça ispat edildiği gözetilerek, adi ortaklığın devam ettiğinin tespitine...karar verilmesi gerekirken..." Yarg. 3. HD., T. 23.01.2018, E. 2016/13585, K. 2018/557; "...[T]araflar arasında, dış ilişkide resmi kayıt ve belgelerin davalının babası adına gösterildiği, iç ilişkide ise gizli ortaklık şeklinde bir adi ortaklık bulunduğu gözardı edilerek..." Yarg. (kapatılan) 13. HD., T. 30.04.2007, E. 2007/484, K. 2007/5886; "...davacı tarafın davalıların ortaklık sözleşmesi kapsamında davalıların ortak olarak düzenlenen çeklerden sorumlu oldukları iddiasında bulunduğu halde, gizli ortaklığın adi ortaklığın özel bir türü olup, gizli ortaklıkta alacaklının ancak aktif ortağa müracaat edebileceği, davalıların ise gizli ortak olup, aktif ortak ile aralarında iştirak halinde dava arkadaşlığı bulunmadığı..." kararını veren ilk derece mahkemesi kararını onayan Yarg. 19. HD., T. 11.12.2014, E. 2014/9364, K. 2014/17894. Bu dipnottaki tüm Yargıtay kararları için bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 24.05.2025.

¹⁰⁷ **Kırca (Kendigelen)**, N. 96.

lığın bir iç ortaklık olmasından kaynaklanan özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekeceği için adi şirkete dair TBK hükümleri mutlak bir biçimde uygulama alanı bulamayacaktır¹⁰⁸. Haklı sebeple yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlanmasını da gizli şirket bakımından bu bilgiler ışığında değerlendirmek gerekir.

Gizli şirkette, ortaklık malvarlığı bulunmaz ve gizli ortak edimini aktif ortağa yönelik olarak ifa eder¹⁰⁹. Ayrıca gizli ortaklıkta yönetim yetkisi kural olarak aktif ortaklıktır ve gizli ortaklığın yönetime katılması yalnızca aktif ortakla aralarındaki iç ilişkide önem kazanır, dış ilişki bakımından herhangi bir etkisi yoktur¹¹⁰. Dolayısıyla aktif ortağın dış ilişki bakımından hem yönetim hem de temsil yetkisi gizli şirket ilişkisinden ziyade, işletmenin kendi malvarlığında bulunmasıyla ilgilidir¹¹¹. Böyle olunca gizli ortaklıkta, TBK m. 629 hükmünün uygulanmayacağı ve aktif ortağın yönetim yetkisinin haklı sebeple geri alınamayacağı kabul edilmektedir¹¹². Zira aktif ortağın yönetim yetkisinin kaldırılması hâlinde gizli adi şirkete devam edebilmek imkânsız hâle gelir¹¹³.

Gizli şirkette TBK m. 629 hükmünden faydalanılamamakla birlikte, TBK m. 639/1-(7)'ye göre haklı sebeple şirketin feshi istenebilecektir¹¹⁴. Aktif ortağın görevden alınması sebebiyle şirketin faaliyetine devam edememesi, fesih ile eş değer sonuç doğurduğuna göre; yönetim yetkisinin kaldırılmasına yönelik aranan haklı sebebin varlığında, şirketin feshi için TBK m. 639/1-(7) uyarınca haklı sebep de mevcuttur¹¹⁵. Böylece TBK m. 639/1-

¹⁰⁸ **Barlas**, N. 453; niteliğiyle bağdaştığı ölçüde uygulama alanı bulacağı hususunda **Şener**, *Adi Ortaklık*, 148; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 55.

¹⁰⁹ **Barlas**, N. 447; **Bilgili**, Fatih: *İsviçre ve Alman Hukuku Işığında Türk Ortaklıklar Hukukunda Gizli Ortaklık İlişkileri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 129; iç ilişkide gizli ortağın sermaye koyma yükümlülüğü hakkında bkz. **Karayalçın**, s. 174-175.

¹¹⁰ **Barlas**, N. 446; ayrıca **Pulaşlı**, § 2, N. 59.

¹¹¹ **Bilgili**, s. 129.

¹¹² **Barlas**, N. 446, 453; **Bilgili**, s. 128-130; **Şener**, *Adi Ortaklık*, s. 324.

¹¹³ **Şener**, *Adi Ortaklık*, s. 324.

¹¹⁴ **Şener**, *Adi Ortaklık*, s. 324; **Bilgili**, s. 130; **Kırca (Kendigelen)**, N. 196. İsviçre öğretisinde de aynı görüş için bkz. OR Art. 539/2'nin uygulanamayacağı OR Art. 545/1-(7)'nin ise uygulama alanı bulabileceği yönünde **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 7; **Meier-Hayoz/Forstmoser/Sethe**, § 15 Rn. 38; karş. şirketin amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesini sona erme sebebi olarak düzenleyen OR Art. 545/1-(1) [TBK m. 639/1-(1)]'in uygulama alanı bulacağı yönünde **Jung**, Peter: OR Art. 539, Herausgeber: Vito Roberto/Hans Rudolf Trüeb, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht Band 6, Personengesellschaften und Aktiengesellschaft*, 4. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2023, OR Art. 539 Rn. 4.

¹¹⁵ **Handschin/Vonzun**, OR Art. 539 Rn. 7.

(7)'nin gizli şirkette uygulanabilecek olması, TBK m. 629'un uygulan(a)mamasından doğabilecek sorunları da bertaraf eder.

Gizli ortaklık dışında adi ortaklık temeline dayalı başlıca şu yapılanmalara da TBK m. 629'un uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilmelidir:

Adi ortaklık temeline dayanan iç ortaklıkta¹¹⁶, esasen onun özel bir türü olan gizli ortaklıktaki gibi, dış ilişkide görünen ortağın yetkisi bakımından TBK m. 629 hükmünün uygulanamayacağı kabul edilmekte ve yine burada iç ortaklara haklı sebeple şirketin feshini isteyebilme imkânı bir çözüm olarak sunulmaktadır¹¹⁷. Kanaatimizce de TBK m. 629 hükmünün uygulama alanıyla ilgili, özel olarak gizli ortaklık bakımından yukarıda yer verdiğimiz açıklamalar, genel olarak iç ortaklık bakımından da geçerli kabul edilmelidir. Gizli ortaklığın, iç ortaklığın bir türü olduğu hatta onunla aynı anlamda dahi kullanıldığı¹¹⁸ göz önüne alındığında, iç ortaklık bakımından farklı bir sonuca varılmasını gerektiren hiçbir sebep bulunmamaktadır. Yine burada belirtelim ki, alt katılım ortaklığı da (TBK m. 632/2) iç ortaklığın bir türü kabul edildiğinden¹¹⁹, bu ortaklıkta da iç ortaklığa dair vardığımız sonuçlar geçerli olacaktır.

¹¹⁶ **Yavuz**, s. 1682; iç ortaklığın atipik bir adi ortaklık olduğunu belirtmekle birlikte, menfaatler dengesinin gözetildiği bazı olaylarda komandit ortaklık hükümlerinin uygulanabileceği hususunda **Poroy/Tekinalp (Çamoğlu)**, N. 72, 72d; son söylenen bu hususta karş. **Barlas**, N. 453 dpn. 601.

¹¹⁷ **Barlas**, (gizli şirketin iç şirketin bir türü olduğuna dair) N. 284, (bu kavramların birbiri yerine kullanımının eleştirisi için) N. 395 ve (TBK m. 629'un uygulaması bakımından yabancı öğretilerdeki farklı görüşlerle birlikte) N. 296 ile oradaki dpn. 398; iç ortaklık ve gizli ortaklık kavramlarının birbiri yerine ikame edilebildiği ve iç ortaklığa TBK'nın adi ortaklık sözleşmesi hükümlerinin doğrudan değil, bünyesine uygun düştüğü ölçüde uygulanabileceğine dair **Kendigelen**, Abuzer: "[11] Gizli Ortaklık", Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XIV: 2014-2016, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 227, 228; eBK döneminde de aktif ortağın yetkisinin kaldırılmasının iç şirketin devamına engel olacağı gerekçesiyle **Karayalçın**, s. 177 ve (iç şirketi gizli şirket ile aynı anlamda kullandığı) s. 171, 173.

¹¹⁸ **Kırca (Kendigelen)**, N. 93; ayrıca bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 27; kararlardan örnek olarak "...Ortaklık, davacının dış ilişkide ortak olarak görünmediği bir iç ortaklık tarzında oluşmuştur. Bu nedenle davacının gizli ortak olarak yer aldığı, davalının ise dış ilişkide aktif ortak olarak faaliyet gösterdiği iç ortaklık niteliğindeki adi ortaklık ilişkisi sebebiyle..." Yarg. 13. HD., T. 05.12.2005, E. 2005/11413, K. 2005/17983; (<https://legalbank.net> Erişim tarihi: 14.08.2025).

¹¹⁹ **Barlas**, N. 391 ve özellikle oradaki dpn. 526; (ayrıca yönetim yetkisi bakımından) N. 378; **Kırca (Kendigelen)**, N. 310; **Şener**, Ortaklıklar, s. 65; **Şenocak**, s. 1099; ayrıca bkz. alt katılım ortaklığının da bir adi ortaklık olması itibarıyla **Kendigelen**, Abuzer: "[2] Adi Ortaklık/Alt Katılım Ortaklığı", Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XII: 2012-2013/1, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 33;

Adi şirketin, esasen normal düzenini oluşturduğu belirtilen dış ortaklıkta ise adi ortaklığa dair hükümlerin uygulanmasında herhangi bir sorunla karşılaşılmayacak¹²⁰; neticede TBK m. 629 hükmü de bu ortaklıkta uygulama alanı bulabilecektir.

Bir temel şirket ve bu şirketin yönetici ve temsilcisi konumunda dış ilişkideki faaliyetini yürüten organ şirketten oluşan çifte ortaklıkta; temel şirket kural olarak adi ortaklıktır¹²¹. Burada yönetim ve temsil yetkisinin organ şirket niteliğinde tüzel kişiliği bulunan -örneğin anonim veya limited şirket şeklinde- bir yapı olması TBK m. 629'a göre yetkilerinin kaldırılması ya da sınırlandırılmasına kural olarak engel değildir. Fakat temel şirket ile organ şirket arasındaki ilişkinin sıradan bir yönetim ve temsil ilişkisinin ötesinde olduğu¹²² bu yüzden organ şirketin yetkisinin kaldırılmasının çifte ortaklığın varlığına son verebileceği de eklenmelidir.

Ortaklığın amacının belirli bir işin gerçekleştirilmesine yönelik olduğu geçici ortaklıkta, amacın geçici niteliği göz önünde bulundurularak, adi ortaklığa ilişkin kanuni hükümlerin doğrudan uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir¹²³. Ortaklığın amacının süreklilik göstermemesi, yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılmasına herhangi bir engel oluşturmadığına ve TBK m. 629 hükmünün öngörülme amacı olan diğer ortakların menfaatlerini dengelemek ihtiyacı, geçici amacı bulunan ortaklıklarda da bulundu-

Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 77-78. İsviçre hukukunda da alt katılım (*Unterbeteiligung*) ortaklığı, iç ortaklık (*Innengesellschaft*) kategorisine dahil edilmektedir (bkz. **Fellmann/Müller**, OR Art. 542 Rn. 200; **Handschin/Vonzun**, OR Art. 542 Rn. 63; **Jung**, OR Art. 542 Rn. 12; adi ortaklık niteliğine dair bkz. **Sethe**, OR Art. 542 Rn. 12; **Handschin**, OR Art. 542 Rn. 4).

¹²⁰ **Barlas**, N. 309.

¹²¹ **Barlas**, N. 315 ve 322; “çift ortaklık” olarak isimlendiren **Tekinalp Gülören/Tekinalp Ünal**: “Joint Venture”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988, s. 170-171. Çifte ortaklığa örnekler için bkz. temel şirket ve adi ortaklık niteliğindeki ortak girişim grubunun, özelleştirilen bir limanın işletme hakkını devralmak gayesiyle kurduğu organ şirket konumundaki bir anonim şirket ile arasındaki ilişki için **Kendigelen**, Abuzer: “[8] Çifte Ortaklık”, Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XI: 2010-2011, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 130-132; başka bir örnek için **Kendigelen**, Abuzer: “[21] Çifte Ortaklık/Sözleşmenin Yorumu”, Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XIV: 2014-2016, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 476-477; futbolcuların transferinin finansmanını sağlayan, onlarla sözleşme imzalayan bir anonim şirket ile dernek niteliğindeki futbol kulübü arasındaki adi şirket ilişkisi için **Kırca (Kendigelen)**, N. 103.

¹²² **Barlas**, N. 317.

¹²³ **Barlas**, N. 330.

ğuna göre, bu ortaklık türünde de anılan hüküm uygulanma kabiliyetini haizdir.

İleride belirli bir şirketi oluşturmak üzere bir araya gelen ve bu amacı gerçekleştirmek için çaba gösterip katkıda bulunmayı birbirlerine karşı üstlenen kişiler arasındaki ilişkiyi ifade eden kuruluş ortaklığı da bir adi ortaklık olarak nitelendirilmektedir¹²⁴. Kuruluş ortaklığını konu alan sözleşmedeki hükümler ile bu ortaklığın -ileride kurulacak şirkete yönelik olması itibarıyla- geçici karakterine uygun düştüğü ölçüde adi ortaklığa ilişkin kanuni hü-

¹²⁴ **Barlas**, N. 339-340; ayrıca **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, N. 495b; **Kırca (Kendigelen)**, N. 107; **Şener**, Ortaklıklar, s. 14; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 54; **Şenocak**, s. 945; “Esas mukavelenin tanzim ve imzasına tekaddüm eden safhada anonim şirketin kurulması hususunda taraflar arasında hasıl olan anlaşma da adi ortaklık mahiyetinde bir ön akit olarak vasıflandırılır. Bu durumda kurucular arasındaki ilişki, öğretide de baskın görüş olarak kabul edildiği gibi adi ortaklık niteliğindedir...” Yarg. 11. HD., T. 30.03.1990, E. 1990/1595, K. 1990/3298 ile bu kararı yerinde bularak ilk derece mahkemesinin direnme kararını bozan Yarg. HGK., T. 08.05.1991, E. 1991/11-164, K. 1991/249; “...Davalı gösterilen kolektif şirketin kuruluş çalışmaları yapılmakla birlikte hukuken kurulmamış ve sicile tescil edilmemiştir. Bu durumda [e]TTK’nın 138. maddesi yollaması ile [e]BK’nın 520/2. maddesi uyarınca şirketin kurucuları arasında bir adi ortaklığın mevcudiyetinin varlığı kabul edilmelidir. Bu sebeple sözü geçen kişiler, henüz kurulmamış olan şirket ile ilgili olarak yaptıkları işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludurlar ([e]TTK 158/1)...” Yarg. 11. HD., T. 03.12.1991, E. 1990/2212, K. 1991/6445 (bu dipnottaki buraya kadar yer alan kararların tam metni için bkz. <https://legalbank.net> Erişim tarihi: 14.08.2025; sonuncu kararın özeti için bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, s. 199). “...TTK’nın 335. maddesine göre, anonim şirket, kurucuların esas sözleşmede anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulduğu, TTK’nın 355. maddesi uyarınca da ticaret sicile tescil ile tüzel kişilik kazandığı, şirketin kuruluşundan önce sözleşme görüşmelerinin yapıldığı aşamanın da bulunabileceği, doktrinde kuruluşdan önceki bu görüşmeler[in] kuruluş öncesi şirket olarak adlandırıldığı, ancak bu ön görüşmelerin ortaklar arasında bağlayıcılığı bulunmadığı gibi bu oluşumun ortaklık olarak kabul edilmesi[nin] mümkün olmadığı... adi şirketin oluştuğu iddiası bakımından ise tarafların anonim şirket kurma amacı ile bir kısım görüşmeler yaptıkları anlaşılrsa da görüşmelerin neticesinde ortak bir irade oluşmasının bulunmadığı...” yönünde karar veren ilk derece mahkemesinin kararını yerinde bulan Yarg. 11. HD., T. 30.09.2020, E. 2019/4766, K. 2020/3682 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14.08.2025); son yer verdiğimiz kararda tarafların anonim şirket kurmaya yönelik ortak bir irade oluşmasının bulunmadığı gerekçesiyle “kuruluş öncesi şirket”in adi ortaklık olarak nitelendirilemeyeceğine karar verildiğine dikkati çeken ve karar ile ilgili başka tespitlerde de bulunan **Kendigelen**, Abuzer: “Anonim Şirketin Genel Hükümleri ile Kuruluşuna İlişkin Yargıtay Kararları (2014-2022)”, Yürürlüğünün 11. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -VII- (Tebliğler ve Tartışmalar) 01 Aralık 2023, Yayına Hazırlayanlar: Abuzer Kendigelen/Ahmet Furkan Sorkun/Kardelen Yiğitbaşı/Rabia Kayaaltı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 83-84.

kümlerin kuruluş ortaklığı için de uygulanacağı kabul edilmektedir¹²⁵. Bu kabulden yola çıkıldığında kuruluş ortaklığında yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasına TBK m. 629 hükmünün uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır. Buna karşılık şirket sözleşmesinin (esas sözleşmenin) imzalanmasından tesciline kadarki aşamayı (TTK m. 335/1 ile 585/1'in ilk cümleleri) ifade eden ön ortaklığa ağırlıklı görüşe göre iç ilişkide şirket sözleşmesi ile o şirket tipi için kanunda öngörülen hükümlerin, dış ilişkide ise adi ortaklık hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir¹²⁶. O hâlde ön ortaklıkta yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasında TBK m. 629 hükmünden önce, iç ilişki bakımından burada kabul edilen hukuki rejim uygulanmalıdır.

SONUÇ

1. Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasına ilişkin TBK m. 629 hükmünün lâfzı kapsamındaki uygulama alanına; yönetimin bireysel veya birlikte kullanıldığı ya da yönetim yetkisinin olağan dışı işlere genişletildiği yahut tersine yetkinin daraltıldığı veya bölündüğü hâllerin tamamı girer. Yetkinin kaldırılması/sınırlandırılması hakkının kullanımında orantılılık ilkesi ile son çare niteliği gözetilir. Buna uygun olarak, yönetim yetkisini sınırlandırmak yeterli ise, yetkinin tümüyle kaldırılması mümkün olmaz. Adi şirkette, sınırsız sorumluluklarını dengelemek amacıyla her bir ortağa bu yetkinin tanınmış olması gerçeği de bu sonucu doğrular.

2. TBK m. 629 hükmü, ortaklar dışında üçüncü kişilerin yönetim yetkisine sahip olması hâlinde, üçüncü kişinin yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasında kıyasen uygulanır. Esasında TBK m. 629'un ortaklara haklı sebeplerle yönetim yetkisinin kaldırılması (ve sınırlandırılması) hakkını tanıyan *ikinci* fıkrası “*yetki*”den söz etmekte, bu yetkinin ortağa ya da üçüncü kişiye ait olması bakımından -yalnızca bu fıkra okunduğunda- bir ayırım yapmamaktadır. Sadece aynı maddenin *birinci* fıkrasında “*ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi*”nden ve *üçüncü* fıkrasında da “*yönetici ortak*”tan bahsedildiğinden, ikinci fıkradaki “*yetki*”nin de ortağa ait olduğu

¹²⁵ Barlas, N. 343.

¹²⁶ Özellikle ve güncel olarak bkz. Barlas, N. 351-355; Kırca (Kendigelen), N. 107; Şener, Ortaklıklar, s. 15; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 54; ön ortaklığın niteliğine veya uygulanacak hükümlere dair ayrıca bkz. TTK m. 335'in gerekçesi [TBMM Dönem: 23 Yasama Yılı: 2, S. Sayısı: 96, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324) s. 154]; Kervankıran, Emrullah: “Ön Şirket ve Hukuki Niteliği”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 366-367; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), N. 495a; Şenocak, s. 944-945; Bahtiyar, s. 120-121.

sonucuna lâfzı itibariyle varılmaktadır. Ne var ki, tek başına lâfza bağlı kalınarak, üçüncü kişinin yönetici olarak tayin edilmesi ile ortağın yönetici olması arasında, haklı sebebin varlığı karşısında, bir ayrıma gitmek isabetli olmaz. Hükümde sadece ortağın yönetim yetkisinden söz edilmesini, madenin altında bulunduğu üst başlığın “*B. Ortaklar arasındaki ilişki*” olmasından hareketle açıklamak gerekir. Kanun koyucunun üçüncü kişinin yönetim yetkisini dışlamak amacının bulunduğu söylenemez. Kaldı ki kıyasen uygulama için aranan “*korunan menfaatlerdeki benzerlik*” şartı da burada sağlanmaktadır. Gerçekten yöneticinin ortak ya da üçüncü kişi olması, adi şirket ortağının tâbi olduğu (sınırsız) sorumluluk rejimi göz önüne alınırsa, onun korunan menfaati bakımından herhangi bir farklılığa yol açmaz.

3. TBK m. 629, ortaklık sözleşmesiyle atanan yönetici ile sınırlı yorumlanmayıp, kanunen yahut ortaklık kararıyla yönetim yetkisinin kazanılmasında da uygulama alanı bulacaktır. Yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması ihtiyacı, öğretide haklı bir biçimde ifade edildiği üzere, yetkinin meydana geliş sebebinden bağımsızdır. Bu ihtiyaç, ortakların menfaatini korumaya yönelik olduğuna göre, yönetim yetkisinin hangi usule dayanarak elde edildiğinden ziyade, anılan menfaatin nasıl korunabileceğinin ön plânda tutulması gerekir. Kanunen ya da ortaklık kararıyla yönetim yetkisinin kazanılması durumlarında, menfaatlerdeki benzerlikten yola çıkılarak, TBK m. 629 hükmüne göre ortakların yönetim yetkisini kaldırabilme yahut sınırlandırabilme yetkisinin bulunduğu sonucuna varılmalıdır.

4. Adi şirkette temsil yetkisinin kaldırılabilmesi ve sınırlandırılabilmesi bakımından TBK m. 42/1’in ilk cümlesi TBK m. 629’daki şartlarla birlikte uygulanacaktır. Böylece haklı sebeplerin varlığında, tıpkı yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasında olduğu gibi, her bir adi şirket ortağı, temsilcinin bu yetkisini kaldırabilecek ya da sınırlandırılabilir. Zira yönetim ve temsil, TBK m. 637/3’ün ilk cümlesi uyarınca birbirini tamamlayan yetkililerdir. Ayrıca temsil yetkisinin üçüncü kişilerle olan ilişkileri ilgilendirmesi, şirketin ortaklarının sınırsız sorumluluğunun da bulunduğu dikkate alındığında, ortakların TBK m. 629’daki böyle bir yenilik doğuran hakka sahip olmalarını haklı kılar. Ancak temsil yetkisinin üçüncü kişileri ilgilendiren özelliklerinin, örneğin yetkinin verildiği bildirilmişse alındığının da üçüncü kişilere bildirilmesi (TBK m. 42/3) kuralının burada da uygulanacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

5. Adi şirketin TBK m. 639/1-(7) uyarınca haklı sebeple feshi kurumunun, “son çare” niteliği dikkate alınmalı ve TBK m. 629’un bu hükmün karşısındaki uygulama alanı da anılan ilkeye göre tespit edilmelidir. Böylece haklı sebeple feshe götüren olgunun, TBK m. 629’un uygulamaya konulması

ile bertaraf edilebilmesi de esasen mümkün ise, bu hükme öncelik verilmelidir.

Her iki hüküm arasındaki ilişkiye dair diğer bir husus olarak ekleyelim ki, haklı sebebin oluşmasında kendi kusuru bulunan yöneticinin, TBK m. 629'a göre yetkisinin kaldırılmasından ötürü şirketin haklı sebeple feshini isteyememesi gerekir.

6. Aktif ve gizli olmak üzere iki tip ortağı bulunan ve bu özelliğiyle adi şirket hükümlerinin mutlak bir biçimde uygulanmadığı gizli ortaklıkta, aktif ortağın yönetim yetkisinin kaldırılması hâlinde gizli şirkete devam edebilmek mümkün bulunmadığından, TBK m. 629 hükmü bu şirkette uygulanmaz. Fakat söz konusu hükmün uygulanamamasından doğabilecek sorunu TBK m. 639/1-(7) hükmü bertaraf eder. Gizli ortaklık bakımından, TBK m. 629 hükmü özelinde varılan sonuçlar, iç ortaklık ve iç ortaklığın diğer bir türü olan alt katılım ortaklığı bakımından da geçerlidir. Dış ortaklığın ise, esasen adi şirketin normal düzenini oluşturduğu kabul edildiği için, TBK m. 629 hükmünün söz konusu ortaklıktaki uygulamasıyla ilgili herhangi bir sorunla karşılaşmaz.

Bir temel şirket ve onun yönetici ve temsilcisi konumunda dış ilişkideki faaliyetini yürüten organ şirketten oluşan çifte ortaklık yapılanmasında; bu şirketler arasındaki ilişki sıradan bir yönetim ve temsil ilişkisinin ötesinde olduğu için, TBK m. 629 hükmüne göre organ şirketin yetkisinin kaldırılması çifte ortaklık yapılanmasının varlığına son verebilecektir.

Geçici ortaklık yapılanmasında; ortaklığın amacının süreklilik göstermemesi, yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılmasına herhangi bir engel oluşturmadığına göre TBK m. 629 hükmü söz konusu ortaklık yapılanması için uygulanma kabiliyetine sahiptir.

İleride belirli bir şirketi oluşturmak üzere bir araya gelen kişiler arasındaki ilişkiyi ifade eden kuruluş ortaklığı, adi ortaklık niteliğindedir. Bu yüzden TBK m. 629 hükmünün bu ortaklıkta uygulanmasında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte; ön şirket yapılanmasında iç ilişkide şirket sözleşmesi ile o şirket tipi için kanunda öngörülen hükümlerin uygulanacağı ağırlıklı olarak benimsendiğinden, TBK m. 629 yerine anılan sözleşme ve kanun hükümleri ön şirkette uygulama alanı bulur.

KAYNAKÇA

- Akbay**, Direnç: “Alman Hukukunda ‘Şahıs Şirketleri Hukukunun Modernleştirilmesi Hakkında Kanun’un’ (MoPeG) Hak Ehliyetine Sahip Adi Şirketler Bakımından Öngördüğü Değişikliklerin Değerlendirmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XL, S. 1, 2024, s. 129-170.
- Akın**, Murat Yusuf: Adi Şirket, Editör: Sami Karahan, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2013.
- Arkan**, Sabih: “Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXI, S. 2, 2001, s. 15-24.
- Ayar**, Ahmet: Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- Ayhan**, Rıza/**Çağlar**, Hayrettin/**Özdamar**, Mehmet: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Ayiter**, Nuşin: Türk Medenî Kanunu ve Borçlar Kanununda Elbirliği Ortaklıkları (İştirak Halinde Mülkiyet), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1961.
- Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 17. bası, Beta Yayınları, İstanbul 2024.
- Barlas**, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 4. bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.
- Baştuğ**, İrfan: Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İstiklâl Matbaası, İzmir 1974.
- Bengül Doğu**, Türkü Deniz: Adi Ortaklığın Yönetimi ve Temsili, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Bilgili**, Fatih: İsviçre ve Alman Hukuku Işığında Türk Ortaklıklar Hukukunda Gizli Ortaklık İlişkileri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, Bursa 2013.
- Bilgişin**, Şevket Memedali: Ticaret Hukuku Prensipleri, İkinci Kitap, Şirketler Hukuku, Duygu Matbaası, İstanbul 1950.
- Bingöl**, Muhammet Emin: “Adi Ortaklıkta İtiraz Hakkı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXXVIII, S. 4, 2022, s. 695-727.
- Birkaş**, Hasan: Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, 8. Tıpkı Baskı, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, İstanbul 1987.

- Buz**, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.
- Canarslan**, Gökçe: Adi Ortaklıkta Ortakların Birbirlerine Karşı İç İlişkideki Borçları, 2. bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.
- Çamoğlu**, Ersin: Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- Çebi**, Hakan: Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Demir**, Koray: Şirketler Hukuku Temel Bilgileri, Lykeion Yayıncılık, Ankara 2023.
- Domanıç**, Hayri: Adî-Kollektif ve Komandit Şirketler, Genişletilmiş 4. Bası, Temel Yayınları, İstanbul 1988.
- Durgut**, Ramazan/**Kaplan**, Ahmet Emre: “Adi Şirkette Ortağın Yönetim Yetkisinin Kaldırılması ve Sınırlanması (TBK m.629)”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 12, 2015, s. 135-153.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Eriş**, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Fellmann**, Walter/**Müller**, Karin: Die einfache Gesellschaft, Art. 530-544 OR, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, Herausgeber: Heinz Hausheer/Hans Peter Walter, Berner Kommentar Band/Nr. VI/2/8, Stämpfli Verlag, Bern 2006.
- Gemicioğlu**, Bora: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2022.
- Girgin**, Ömer Ali: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Adi Ortaklıkta Temsil ve Borçlardan Sorumluluk, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Handschin**, Lukas: OR Art. 539, 542, Herausgeber: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter, Basler Kommentar Obligationenrecht II, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2016.
- Handschin**, Lukas/**Vonzun**, Reto: Die einfache Gesellschaft, Art 530-551 OR, Herausgeber: Lukas Handschin, Zürcher Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht, Teilband V/4a, 4., völlig neu bearbeitete Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2009.

- İnceoğlu**, Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009.
- İyigün**, Serdar: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Jörg**, Florian S.: OR Art. 539, Herausgeber: Jürg G. Schütz, Stämpfli Handkommentar, Personengesellschaftsrecht (Art. 530-619 OR), Stämpfli Verlag, Bern 2015.
- Jung**, Peter: OR Art. 539, 542, Herausgeber: Vito Roberto/Hans Rudolf Trüb, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht Band 6, Personengesellschaften und Aktiengesellschaft, 4. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2023.
- Karatay**, Ela: Adi Ortaklıkta Yönetim ve Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Karayalçın**, Yaşar: Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, 2. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.
- Kaya**, Erdoğan: Adi Ortaklıkta Temsil, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Kendigelen**, Abuzer: “Anonim Şirketin Genel Hükümleri ile Kuruluşuna İlişkin Yargıtay Kararları (2014-2022)”, Yürürlüğünün 11. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -VII- (Tebliğler ve Tartışmalar) 01 Aralık 2023, Yayına Hazırlayanlar: Abuzer Kendigelen/Ahmet Furkan Sorkun/Kardelen Yiğitbaşı/Rabia Kayaaltı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 79-114. (Kuruluş)
- Kendigelen**, Abuzer: “[2] Adi Ortaklık/Alt Katılım Ortaklığı”, Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XII: 2012-2013/1, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015. (Mütalâalar XII/2)
- Kendigelen**, Abuzer: “[8] Çifte Ortaklık”, Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XI: 2010-2011, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013. (Mütalâalar XI/8)
- Kendigelen**, Abuzer: “[11] Gizli Ortaklık”; “[21] Çifte Ortaklık/Sözleşmenin Yorumu”, Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C. XIV: 2014-2016, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018. (Mütalâalar XIV/11; Mütalâalar XIV/21)
- Kendigelen**, Abuzer/**Kırca**, İsmail: Şirketler Hukuku C. I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Kervankıran**, Emrullah, “Ön Şirket ve Hukuki Niteliği”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 349-369.

- Kılıçoğlu Yılmaz**, Kumru: Temsil Yetkisinin Geri Alınması (Temsilcinin Azli), Turhan Kitabevi, Ankara 2022.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2021.
- Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4 üncü Basıdan 7 inci Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.
- Meier-Hayoz**, Arthur/**Forstmoser**, Peter/**Sethe**, Rolf: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 12., vollständig neu bearbeitete Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2018.
- Moroğlu**, Erdoğan: “Adi Şirkete Dair”, Makaleler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 753-763.
- Moroğlu**, Erdoğan/**Kendigelen**, Abuzer: İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü ile Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Müller**, Karin: OR Art. 539, Herausgeber: Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser, Orell Füssli Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Obligationenrecht, 4. aktualisierte und überarbeitete Auflage, Orell Füssli Verlag, Zürich 2023.
- Oğuz**, Sefer: “Adi Ortaklıkta Yönetim Yetkisi ve Yönetim Yetkisinin Haklı Sebep ile Kaldırılması”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 112, 2015, s. 28-38.
- Özenli**, Soysal: Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, Kazancı Hukuk Yayınları, Ankara 1988.
- Pestallozzi**, Christoph M./**Vogt**, Hans-Ueli: OR Art. 543, Herausgeber: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter, Basler Kommentar Obligationenrecht II, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2016.
- Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.
- Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Serozan**, Rona: Serozan Hukukta Yöntem – Mantık, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Sethe, Rolf: OR Art. 539, 542, Herausgeber: Heinrich Honsell, Kurzkomentar Obligationenrecht, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014.

Şahankaya, Sarp: Adi Ortaklıklarda Haklı Sebeplerle Fesih ve Ortaklıktan Çıkarma, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.

Şener, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Yetkin Yayınları, Ankara 2008. (Adi Ortaklık)

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022. (Ortaklıklar)

Şenocak, Kemal: Adi Ortaklık Sözleşmesi, Editör: Turgut Öz, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

TBMM Dönem: 23 Yasama Yılı: 2, S. Sayısı: 96, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324).

TBMM Dönem: 23 Yasama Yılı: 3, S. Sayısı: 321, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499). (TBK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu)

Tekinalp, Gülören/**Tekinalp**, Ünal, “Joint Venture”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988, s. 143-176.

Yavuz, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İkinci Cilt, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 11. Baskıyı Hazırlayanlar: Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, Beta Yayınları, İstanbul 2022.

Yıldırım, Efe Can: Adi Ortaklık Sözleşmesinin Sona Erme Sebepleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.

Yongalık, Aynur: Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2010.

<https://emsal.uyap.gov.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://legalbank.net>